

Prof. Dr. HALUK GÜNUĞUR - Türk Eczacıları Birliğinin çok değerli yönetim kurulu üyeleri bugün sizlere Gümrük Birliğiyle ilgili bilgiler vermek istiyorum.

Gümrük Birliği son derece önemli bir konu; çünkü Gümrük Birliğine girmek için bir yıldan biraz daha fazla süre kaldı. Bu nedenle, Gümrük Birliğinin Avrupa bütünleşmesinde yeri nedir? Neden böyle bir bütünleşme modeline Avrupa gerek duydu? Ve mademki Türkiye Gümrük Birliğine girme konusunda bu kadar iddialı, kendisini bekleyen sorunlar nelerdir? Bu soruları yanıtlamaya gayret edeceğim. Önce şablonlarımızı koyup, genel tabloyu inceleyelim (Tablo I).

Bu 7 katlı bir bina, Avrupa binası; gümrük birliği dediğiniz andan itibaren sistemin su basmanına iniyorsunuz. Gümrük Birliği, temelde iki elemanı içeriyor; biri gümrük vergilerinin ve eş etkili vergilerin kaldırılması, Roma Antlaşmasının 12 ve 17. maddeleri arasında yer almış; ikinci öge ise, ortak gümrük tarifesi dediğimiz üçüncü ülkelere karşı tek ve ortak bir tarifenin uygulanması. Bu ikinci kavram, Roma Antlaşmasının 18 ve 19. maddelerinde öngörülmüştür.

Gümrük Birliği, Avrupa bütünleşmesinin özünü oluşturuyor. Bir kat daha yukarıya çıktığımızda, malların serbest dolaşımı kavramına ulaşıyoruz. Gümrük Birliği, malların serbest dolaşımının birinci unsuru olarak üst kata aynen taşınmış yanına, miktar kısıtlamalarının kaldırılması kavramı gelmiştir. Bu miktar kısıtlamaları, yani kotalar yoluyla dış ticarete korumacılık yapılıyor, o nedenle malların serbest dolaşması için Gümrük Birliğinin yanısıra miktar kısıtlamaları dediğimiz kotaların da kaldırılması gerekiyor. Bunlar, bizi, malların serbest dolaşımı kavramına götürüyor. Bu konular Roma Antlaşmasının 9. maddesinden 37. maddesine kadar giden maddelerle düzenlenmiştir.

Binanın üçüncü katında malların serbest dolaşımı, entegrasyon sürecinde bir yukarıya taşınmış, yanına üç tane yeni kiracı gelmiş. Bunlar kişilerin serbest dolaşımı, hizmetlerin serbest dolaşımı ve sermayenin serbest dolaşımı olarak bilinen meşhur "4 özgürlük"tür. Avrupa Topluluğuyla yaptığımız anlaşmaya göre bizim de bu 4 özgürlükten yararlanmamız gerekliydi.

Üretimin dört unsuru olarak malların, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımı, mutlaka entegrasyon sürecinde iç pazarın tamamlanması için sağlanmalıdır.

Burada 4 özgürlüğün olduğu gibi üst kata taşındığını, yanına diğer ortak politikaların geldiğini görüyoruz. AT bu politikaları uygulamak yoluyla ekonomik entegrasyon sürecini tamamlayacaktır. Söz konusu ortak politikaları biraz daha açalım.

Bunlar, ortak tarım politikası, ortak ulaştırma politikası, ortak çevre politikası, ortak rekabet hukuku kuralları, ortak sanayi politikası gibi üye ülkeleri gittikçe bağlayan birtakım ortak politikalardır. Topluluk söz konusu politikaları kendi içinde uygulayarak üye ülke ekonomilerini entegre etmeyi hedeflemiş ve bunda da büyük ölçüde başarılı olmuştur. Zaten Avrupa bütünleşme süreci günümüzde, ekonomik entegrasyonun tavanına yani 4 kata kadar gelmiş durumdadır.

Bugün, kendisinden çok sık sözedilen Maastricht Anlaşmasının yürürlüğe girmesiyle Avrupa yeni bir motivasyon kazanmıştır ve giderek ekonomik entegrasyon sürecinden ekonomik birlik sürecine doğru ilerlemektedir. Ekonomik entegrasyonda ekonomik birliğin içinde yer almaktadır. Parasal birlik de, ekonomik birliği sağlayacak olan bir diğer unsurdur. Parasal birlik bugün gerçekleştirilebilmiş değildir; ancak asrın sonuna doğru kuracakları Avrupa Merkez Bankası ve bankanın kurulduktan sonra tedavüle çıkartacağı ECU ile, bunun da asrın sonuna doğru gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Ekonomik entegrasyonu parasal birlikle tamamladığımız andan itibaren ekonomik birlik aşaması gerçekleşecektir.

Buraya kadar Roma Antlaşmasından bahsederken, burada birdenbire karşımıza Maastricht Anlaşması çıkıyor.

Maastricht biliyorsunuz Hollanda kentti. Avrupa Birliği'nde başkanlık her altı ayda bir el değiştirmektedir. Başkanlık döneminin sonunda, başkanlığı yürüten ülkenin bir şehrinde zirve düzenlenir. 1992 yılında Hollanda dönem başkanıydı. Bir Hollanda kentti olan Maastricht'te son derece önemli ve Avrupa'ya yeni bir ivme kazandıracak bir anlaşma imzalanmıştır. Bu nedenle söz konusu Antlaşma, Maastricht Anlaşması olarak da bilinmektedir.

Ekonomik birlik üç beş sene içinde sisteme girecek ve Avrupa bunun üstünde de siyasal birlik dediğimiz yepyeni bir aşamaya doğru hazır gitmeye hazırlanıyor. Siyasal Birliğin içinde, daha önce açıkladığımız ekonomik birlik, yanında yine Maastricht Anlaşmasıyla sisteme giren üç yeni olgu daha var. İlki Avrupa vatandaşlığıdır. Avrupada artık, Fransız, Yunanlı, İtalyan demiyorlar. Hele asrın sonunda hiç demeyecekler. Bir Yunan uyruklu kişi eğer Paris'te ikamet ediyorsa Paris'te belediye başkanı olabilecek. Dolayısıyla, yapmak istedikleri ulusal uyrukları nötralize etmek, törpülemek ve Avrupalılık kavramını, kişiliğini ortaya çıkarmaktır. Onun için de süratle ulusal unsurların giderek törpülenmesi gerekmektedir. İşte, Avrupa vatandaşlığı kavramı bu noktada karşımıza çıkıyor. Tek pasaport, Avrupa pasaportu; ama orijini Yunan olsun, isterse İrlanda olsun:

Siyasal Birliğin bir diğer unsuru ortak dış politika ve güvenlik politikasıdır. Avrupa'nın en önemli sorunlarından bir tanesi, daha evvel dış politika konusunda ortak bir tutum izleyememeleriydi. Artık Maastricht'in yürürlüğe girmesinden itibaren, ki 1 Kasım 1993'te yürürlüğe girdi, artık yavaş yavaş dış politika konularında tek ve ortak kararlar almaya yöneliyorlar ve bunu da oy birliğiyle değil, oy çokluğuyla alıyorlar. Özellikle güvenlik boyutu çok önem kazanmıştır. Bu bağlamda NATO artık Avrupa'da yavaş yavaş sistemin dışına çıkmakta, fonksiyonlarını değiştirmektedir. Onun yerine Batı Avrupa Birliği etkinlik kazanmakta güçlenmektedir ve yakın gelecekte, Batı Avrupa Birliği'nin güvenlik konularında sisteme girdiğini göreceğiz.

Mademki bir entegrasyona gitmek istiyorlar, adli ve idari işbirliği konusunda da üye ülkeler arasında bir görüş alışverişinin olması lazımdır ve bu olgu da siyasal birliği tamamlayan son unsurdur. Siyasal birliğe ulaşıldıktan sonraki siyasal aşamayı da Avrupa Birleşik Devletleri oluşturuyor. Bu bugünün konusu değildir.

Söz konusu birleşik devletler federal yapıda olabilir, daha esnek bir entegrasyon deneyimi olan konfederal yapıda da olabilir; ama, neresinden bakarsanız bakınız, hedef, Avrupa'yı siyasal birliğe bir devlet içinde ulaştırmaktır. Bayrakları belli, şu anda da var, lacivert üzerine sarı yıldızlar; milli marşları da şimdiden belli, Bethowen'in 9. Senfonisi'dir.

Avrupa'nın amacı, ekonomik entegrasyon sürecinden giderek siyasi yapılanmaya geçmek ve Avrupa Birleşik Devletleri gibi bir siyasi bütünleşmeyi gerçekleştirmektir. İşte bu çerçeve içerisinde ekonomi alt yapısıdır. Ekonomik entegrasyon sağlanmadan, üst yapı kurumu olan siyasi entegrasyonun sağlanması mümkün değildir. İşte bu nedenle Avrupalılar, yola bugün sistemin temelinde bulunan gümrük birliği olgusuyla çıktılar. Onun için bu temel felsefeyi uygulamaya koydular.

Üye devletler arasında ekonomik ilişkiler sağlanmadan, kısacası üye ülkelerin ekonomik bağımlılığı sisteme girmeden siyasal bütünleşme mümkün değildir. Yani kişiler mallar, hizmetler ve sermaye dolaşacak, mevzuatlar birbirine yaklaşacak, kısacası ekonomik ve sosyal yapıları birbirine entegre olacak, kilitlenecek kemikleşecek ve hatta istense dahi artık çözülenmeyecek karşılıklı bağımlılık olgusu sisteme girecek ki, üye ülkeler artık birbirlerinden hiç ayrılamasın.

Bu alt yapı, yani ekonomik entegrasyon sağlanmadan, Avrupa bayrağını binanın tepesine dikebilmeleri de mümkün değildir. Bunu baştan itibaren bildikleri için, işte bu süreci aşama aşama yukarıya doğru ilerletiyorlar. Bu tabloyu koymamın nedeni gümrük birliğini, Avrupa bütünleşmesi içinde yerini ve daha doğrusu önemini size vurgulamak içindir.

Şimdiden bir aşama ileriye gidiyorum ve...

ECZ.ADNAN ÜLKÜ - Hocam, bir şey sorabilir miyim?

Bunu yapmaya çalışmak, dilimi büyütmek için ve Amerika'ya karşı daha büyük ekonomik dilim yapabilmek için mi? Nedenini de...

PROF.DR.HALUK GÜNUĞUR - Hemen söyleyeyim efendim.

Avrupa bütünleşmesinin iki temel ögesi var, hatta üç. Avrupa Birliğinin oluşturulmasında üç temel amaç vardır; birincisi Batı Avrupa'nın İkinci Dünya Savaşı sonrasında doğudan, Sovyetlerden algıladığı siyasi ve askeri bir tehdit vardır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında, biliyorsunuz, Doğu Avrupa ülkelerinin teker teker Sovyet egemenlik alanı içine düşmesi; Polonya, Romanya, Yalta'daki çizilen sınırları hatırlıyorsunuz; arkasından Romanya'daki olaylar, Macaristan derken, Avrupa diyor ki, "Bunlar nereye gidiyor; Sovyetler

bizi ne zaman yutacak." Avrupa böyle bir telaş içinde ve diyor ki; "Ancak biz bir araya gelebilirsek siyasi ve askeri güçlerimizi, hatta ekonomik güçlerimizi bir araya getirebilirsek bu dev savaş makinesinin önünde durabiliriz. O halde amaç aslında doğuya karşı siyasi ve askeri tehdidin algılanmasıdır.

Batı'ya karşı bir başka tehdit daha var, o da ekonomik tehdit. Birinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'ya Amerikan sermayesi Marşal Planı çerçevesinde OECD ile birlikte geldi ve Avrupa'nın inşasına katkıda bulundu. Ancak ilerleyen yıllarda Avrupa farkına vardı ki, "biz bir ekonomik yardım aldık. Allah razı olsun, Allah tuttuğunu altın eylesin bu Amerika'nın; bize para verdi bizim ekonomik kalkınmamız onun sayesinde oldu; ama benim ekonomim Amerikan ekonomisine giderek bağımlı hale geliyor. Amerikan ekonomisi öksürse, ben burada verem olma riskiyle karşı karşıyayım. Ekonomik bağımlılığın bu ölçüde ileriye gitmesi benim ekonomimi ileride tamiri olanaksız birtakım sorunlarla karşı karşıya bırakabilir. O halde biz Avrupalılar bölük pörçük, küçük piyasalarımızı bir araya getirelim yavaş yavaş kendimize özgü bir pazar yaratalım. Ve yine kendimize özgü bir ekonomik bütünleşmeye gidelim ki, Amerika'nın hegemonyasından yavaş yavaş kurtulabilelim veya hiç olmazsa bu hegemonyayı minimize edebilelim. Bir de Avrupa'nın iç dinamiklerinin getirdiği neden vardır. O da, geleneksel Alman - Fransız düşmanlığı.

Düşünülmüştür ki, bu iki dev Avrupa devleti, ancak bir örgüt içinde bir araya gelirlirse geleneksel düşmanlık sona erer; bunun yerini dostluk ve bütünleşme olgusu alır. İşte bu üç temel öge nedeniyle böyle bir entegrasyon sürecine gitmeye gerek duydular.

Tabii günümüzde aslında zaten sorunun önemli bir boyutu da odur; Avrupa, artık doğusundan askeri ve siyasi tehdit algılamıyor. O nedenle, bütünleşmenin siyasi boyutunda hafif bir zayıflama var. İsterseniz bu konuya ileride döneriz; ama, şimdi sizi, daha teknik ve ekonomik konulara götürmek istiyorum.

Bakınız gümrük birliğinin iki temel ögesi var; gümrük vergilerinin üye ülkeler arasında kalkması lazım. İkincisi, üçüncü ülkelere karşı tek ve ortak bir tarifinin uygulanması gereklidir.

Önce bu üye devletler arasında gümrük vergileri ve eş etkili vergiler nasıl kaldırdı, onu birlikte görelim. Roma Anlaşmasıyla kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu hala hukuki varlığını sürdürmektedir. Türkiye'de bu konu yanlış biliniyor; yani AET halen var; AET, gümrük vergileri ve eş etkili vergilerle kaldırılmasını 12 yıllık geçiş dönemi içinde bunu yapacaktır. 1.1.1958'de (bu tarih bu meşhur Roma Antlaşmasının yürürlüğe giriş tarihidir.) üye ülkelerin birbirlerine karşı uyguladığı gümrük vergileri esas alınarak bu vergiler indirilecektir. Malında diyelim %30 vergi uygulanıyor. Almanya'nın Fransa'ya yüzde 30'luk gümrük vergisi vardır. Bu vergi 12 yıllık geçiş dönemi içinde yani 1.1.1958 - 1.1.1970 arasındaki dönemde kademeli olarak sıfırlayacaktır. Bu 12 yıllık dönem de kendi içinde üç tane alt döneme ayrılmıştır. Bunlar 4'er yıllıktır; 1958 - 1962, 1962 - 1966 ve ondan sonra da 1970'e kadar olan dönem. Her yılın ilk gününde üye ülkeler öngörülmuş olan gümrük vergilerini yüzde 10 azaltacaklardı. 1.1.1959'da yüzde 10 indirim yapmışlar ve bu oran 27'ye iniyor, 24 ve daha sonra da 21'e iniyor. İlk dönemde yüzde 30'luk toplam bir indirimde ulaşıyorlar. Ondaki sonraki ikinci alt dönemde 1 veya 1.5 yıl arayla gene yüzde 10'luk dilimlerle 21'den 18'e, 15 ve 12'ye iniyor. Başlangıç vergisinin yüzde 10'u yani 3'er puan. Ondaki sonra baktılar ki 8 yıl sonra sistem iyi işliyor. Bu işi hızlandırdılar ve 12 yılın sonunu beklemediler. Bir "hızlandırma kararı" ile öngörülen süreden önce gümrük birliğine gidelim dediler. Nitekim, 1.7.1967'de kalan yüzde 40'ın yüzde 30'unu tek kalemde kaldırdılar; birbirlerine uyguladıkları vergi 12'den 3'e düşüyor ve ondan bir yıl sonra da 1.7.1968'de; bu tarih önemlidir. Çünkü gümrük birliğinin Avrupa'da oluşma tarihidir. Kalan son yüzde 10 indirimi yapmak suretiyle birbirlerine uyguladıkları vergileri sıfıra düşürdüler. Bu şekilde, öngörülenden 1.5 yıl önce gümrük birliğinin bir bacağı olan gümrük vergilerini ve eş etkili vergilerin kaldırılması üye ülkeler arasında geçerli oldu.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Avrupa gümrük birliğine üye devletler yine bu onların vardığı sıfıra aynen mi intikal edecekler yeni girenler?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Evet 1973 yılından itibaren İngiltere, İrlanda, Danimarka 1981'de Portekiz, İspanya, Yunanistan, 1986'da da İspanya ve Portekiz. Bunlar girerken ortak gümrük tarifesi

bakımından kendi ulusal tarifelerini getirip ona çakıştırmak zorunda kaldılar ve üye ülkelerle aralarındaki farkı da giderek sıfırladılar. Bunun için de ülkesine göre 5 ve 7 yıllık süre öngöröldü. Mesela, ilk genişlemede, İngiltere 5 yılda yüzde 20'lik indirimle İngiltere kendi tarifelerini sıfırladı. Bu tarafta da Topluluk, İngiltere'ye uyguladığı tarifeleri sıfırladı.

İspanya ve Portekiz, ekonomisi daha zayıf olduğu için, bunu daha uzun zamanda yaptı. Özellikle Portekiz bu işlemi 7 yılda yaptı. Yunanistan, biraz fazla ağıladığı için 8 yıla kadar süren geçiş dönemi sonunda kendi tarifelerini sıfırladı.

Şimdi bir başka tablo koyuyorum (Tablo II) OGT'yi de anlatmak istiyorum; ortak gümrük tarifesi. Çünkü aslında sistemin özünü bu OGT oluşturuyor.

Avrupa Topluluğunda gümrük birliği içinde menş kuralları uygulanmıyor. Türkiye gümrük birliğine girdiğinde sadece Türkiye'de üretilen mallar, orijini Türkiye olan mallar Topluluğu sıfır gümrük ile girmeyecek. Hindistan'dan gelen ve de Türkiye'ye girişte ödenmesi gereken gümrük vergisi ödenen mal da, sanayi ürünü olmak kaydıyla; tarım sektörü bu anlamda yok, sıfır gümrükle Avrupa'ya girebilecektir. Dikkat ediniz malın orijini Türkiye değil; ama, gümrük birliğinde orijin aranmıyor. Bu nedenle, sistemde sadece diğer ülkelerin birbirlerine uyguladıkları gümrük vergilerini sıfıra indirmelerinin başlı başına bir anlamı yok. Çünkü üye ülkeler birbirlerine uyguladıkları tarifeleri sıfırlayıp üçüncü ülkelerden gelen mallara karşı kendi vergilerini uygularlarsa pazar allak bullak olur. Şimdi ben sizin kafanızı karıştıracığım ve de pazarı allak bullak edeceğim. Bakın nasıl allak bullak edeceğim.

Burada örnek olarak üç ülkeyi almışız. Fransa, Almanya ve İtalya. Bunların uyguladıkları gümrük vergileri var. Diyelim otomobilde Fransa'nın yüzde 20, Almanya'nın ve İtalya'nın yüzde 30 gümrük vergileri var. Bu ülkeler arasında gümrük sınırları kalktı. Ancak ticaret sadece bu ülkeler arasında yapılmıyor ki dünyada; her an üçüncü ülkelerden pazara mal geliyor ve orijin kavramı da yok. Yani 3. ülkelere karşı bu ülkelerin, diyelim ulusal gümrük tarifeleri var. Şimdi bakın ne olacak:

İtalya gümrük duvarı yüksek ülke, burada örneğimizde İtalyan ithalatçı bir mal Amerika'dan ithal etse ve malı İtalya'ya direkt soksa yüzde ne kadar gümrük ödeyecek, bunu biliyor ve aynı İtalyan ithalatçısı gayet iyi biliyor ki, Almanya'dan sokarsa bunu ortak pazara yüzde 10 ödeyecek. Bir Cadillac otomobil diyelim 1 milyar lira; İtalya'ya direkt ithal edip soksa 300 milyon lira buna vergi ödeyecek. Halbuki aynı ithalatçı bunu Almanya'ya soksa 100 milyon lira gümrük vergisi ödeyecek ve aynı ithalatçı biliyor ki, Almanya ile İtalya arasında artık gümrük duvarı yok ve gene aynı ithalatçı biliyor ki menşe kuralları da uygulanmıyor; yani bir mal, pazarın düşük gümrük uygulanan tarafından girdiği andan itibaren pazarın içinde serbestçe dolaşiyor. O halde, İtalyan ithalatçısı hiçbir zaman ABD'den otomobili direkt olarak İtalya'ya ithal etmeyecek, dönecek Almanya üzerinden sokacak, belki bir nakliye ücretini üstüne koymak suretiyle Almanya'dan İtalya'ya sıfır gümrükle sokacak. O zaman Almanya ile İtalya'nın arasında gümrük vergilerinin sıfırlanmasının ne lüzumu var? Bir tek anlamı var; Ancak, ortak gümrük tarifesi sistemin içine girerse; yani, pazara dahil olan üye ülkelerin hangisinden sokarsanız sokunuz, aynı mala aynı gümrük tarifesi uygulama durumunda kalırsanız gümrük birliği anlam kazanır, sistem işler; aksi halde hiçbir anlamı yoktur. O zaman demişlerki; biz bir ortak gümrük tarifesi bulalım ve üye ülkelerin ulusal tarifelerini getirelim, bu OGT'ye çalıştıralım ki sistem çalışsın.

Nasıl yapmışlar; Roma Antlaşmasının yürürlüğe giriş tarihinde yani 1.1.1958'den bir yıl önce üye ülkelerin birbirlerine uyguladıkları tarifelerin aritmetik ortalamasını almışlar. Basit bir sistem. İtalya 30, Fransa 20, Almanya 10: üçe bölmüşler 20. Yazmışlar, otomobil sektöründe OGT 20. Bu birinci aşama.

İkinci aşamada ne olmuş; OGT'yi yazdıktan sonra, tüm sanayi ürünlerinin numaraları var, ona göre yazmışlar. İkinci aşamada tarifesi düşük olan ülkeler yükselterek; tarifesi OGT'den yüksek olan ülkeler de düşürerek, tarifelerini aynı günde, biraz evvel size söylediğim tabloya göre aradaki farkı kapatmak suretiyle, OGT'ye çıkartmışlar.

Diyelim fark 10 puan, 10 puanı 29, 28, 27, ilk üç dönem 26, 25, 24, 21, 20 diye düşürmüşler. Bunu da aynı günde yaptıkları için 1 Temmuz

1968'den itibaren üye ülkelerin artık ulusal tarifesi diye bir şey kalmamış. Topluluğun bir tek tarifesi vardır, o da ortak gümrük tarifesidir. Onun üzerinde üye devletlerin tasarruf yapma hakkı da yoktur.

Değerli dostlar bu çerçevede içinde sistemin işlemesi için ortak gümrük tarifesinin de mutlaka devreye girmiş olması gerekmektedir.

SORU - Hocam, sonuçta bu daha önce daha düşük gümrük tarifesi uygulayan bir ülkenin lehine bir durum yaratmayacak mıdır?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Tabii, gümrük tarifesi yüksek olan ülkelerin tarifeleri otomatikman düştü. Güçlü sanayi ülkeleri bundan yararlı, sanayileri göreceli olarak düşük olan ülkeler zararlı çıktı. Herşeyin bir diyeti var bunu ödemek lazım.

Asıl sorun Türkiye'ye geldiğimiz zaman ortaya çıkıyor. Gümrükleri kaldırdık. Ortak ve tek bir tarifeyi de kabul ettik; ama kota uyguluyorlar. O zaman ne olacak? Yani, dış ticaret sadece gümrüklerle korunmuyor ki daha etkin biçimde miktar kısıtlamaları dediğimiz kotalarla korunuyor. Kotalarla yapılan korumacılık eski korumacılık; gümrüklerde yapılan korumacılık nispi korumacılık yani gümrük vergisi yüksek de olsa eğer ithalatçı o malı ithal edip iç piyasada satabileceğini düşünüyor ve hala kar marjı da varsa, yüksek de olsa onu ithal eder. Ama siz devlet olarak her yıl ülkeye bin tane televizyon girecek dersiniz, binden fazla televizyonun o ülkeye girmesi mümkün değildir. Sayısal kısıtlama yani kota koyabilir. Bu da ekonomik entegrasyonu zedeleyici bir unsurdur. Avrupa'da istenen ticaretin serbestleşmesidir. Malların, iç pazar dahilinde gümrüksüz kotasız, kısıtlamasız bir ülkeden diğerine satılması amaçlanmaktadır. Hedef ekonomik entegrasyonu sağlamaktır. Son amaç ise ekonomik entegrasyon sağlandıktan sonra Avrupa bayrağını dikmektir, yani herşey birbirine bağlıdır.

Kotalar nasıl kaldırılacaktır bunun da iki aşamada olması gerekiyordu (Tablo III). Nitekim öyle de oldu. Bu da Roma Antlaşmasının 33. maddesinde düzenlenmiştir. Burada birinci aşama ulusal kotaların global kotalar halinde dönüştürülmesidir. Diyelim Roma Antlaşması yürürlüğe girmeden evvel, 1958'den önce Belçika'nın televizyon kotası vardı ve Belçika, "Ben her yıl Belçika'ya 40 bin tane televizyon ithal

ederim diyordu." Dolayısıyla 40 bin birinci televizyon Belçika'ya giremez, ayrıca eğer bunun içinde Fransa'dan 15 bin televizyon Belçika'ya gelmişse, 15 bin birinci televizyonun artık Fransa'dan ithali mümkün değildir. Eğer kota açık ise Belçikalı ithalatçı mecburen Almanya'nın kotasına başvuracaktır, İtalya'nın kotasına başvuracaktır. Demişler ki; mademki bizim sistemimizin temel ögesi serbest rekabet ve fiyat faktöründe, o halde bırakınız ithalatçıyı, nerede ucuza buluyorsa, eğer kota varsa onun tamamını istediği üye ülkeden alsın. Onun için ulusal kotalar ilk aşamada Roma Antlaşmasının yürürlüğe girmesiyle birlikte kaldırıldı. Tek bir global kota koyuldu ve Belçikalı ithalatçı gerçekten de eğer fiyatı İtalya'da uygun ise 40 bin kotaların tamamını İtalya'dan yapacağı ithalatla doldurabilecek duruma geldi. 1958'de bunu gerçekleştirdiler. Birinci aşamada ulusal kotalar kaldırıldı ama global kotalar devam etmektedir. Onun da kaldırılması lazımdır. O nasıl kaldırıldı? Global kotaları yazdılar Belçika 40 bin televizyon dedik. Her yıl bu başlangıç kotası yüzde 20 artırıldı ve dolayısıyla kotaların tavanını yukarıya götürmeye başladılar.

Bakınız 1.1.1958'de yazmışlar. 40 bin 1.1.1959'da yüzde 20 artırılıyor. Bu 48 bine çıkıyor. Ondan sonra kümülatif gidiyor 1960'da bu 48 binin bu sefer yüzde 20'sini alıp yazıyorlar sonra 1961'de 57.600'ün yüzde 20'sini koyuyorlar 69.120 oluyor kotaların tavanı yukarıya gittiği zaman kısıtlayıcı özelliği de gittikçe azalıyor. Sistem böyle gidecekti 12 yılın sonunda üye ülkeler tüm kotalarını kaldıracaklardı, ama böyle olmadı; Dediler ki, bu iş çok başarılı oldu gelin bu kotaları birinci alt dönemin sonunda yani 31.12.1961'de kaldıralım. Bir karar aldılar ve kotalar kalktı. Kısacası gümrük vergileri öngörülenden 1.5 yıl önce kotalar ise öngörülenden 8 yıl önce zaten geçiş döneminin sonunu beklemeksizin kaldırılmıştı.

Demek ki malların serbest dolaşımı için önemli olan üç unsur, işte Avrupa Topluluğu bu şekilde yürürlüğe koydu. Bunun ilki gümrük vergileri ve eş etkili vergilerin kaldırılması, ortak bir gümrük tarifesi üçüncü ülkelerden gelen mallara karşı uygulanması, gümrük birliğinin dışında olmakla birlikte kotalar dediğimiz miktar kısıtlamalarının da giderek kaldırılmasıdır. Bunu da öngörülenden 8 yıl önce gerçekleştirmiş oldular.

SORU - Kendi sanayilerini korumak için kotaları koydular. Alman sanayisiyle İtalyan sanayisini karşılaştırırsak İtalyan sanayisinin daha düşük kapasitede olduğunu görüyoruz. Kotalar fakat İtalyan sanayinin Alman araba sanayisinin karşısında ezilmemesi için İtalyan hükümeti kendi araba sektörünün parasal kaynağını araba sektörü Alman sektörü karşısında sıfır mal satamaz duruma girer ne kalitesi açısından ne de güvenilirliği açısından. Buna karşı nasıl tedbir alacak?

SORU - Hocam bu kotaların kaldırılması oranında pazar genişledi mi? Yüzde 20, yüzde 20 artırarak götürdüler ya 4 yıl?...

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR- Yok pazarda bir genişleme yok pazarda sadece kısıtlamasız ticaret yapılmaya başlandı pazar aynı pazar.

Sizin sorunuza gelince temel espriyi kaçırmayalım. Temel espri ticareti sınırlandıran kısıtlamaları kaldırmak yani özgür kılmak. Böyle bir pazar anlayışı içinde sanayisi güçsüz ülkeler tabii ki bundan zarar göreceklerdir. Bu olgu şimdi bizim için de geçerli. Optimal büyüklüklere ulaşmamışsanız, gümrük birliğine girdiğiniz andan itibaren rekabet etme şansınız yoktur. Sıfıra yakın yani. Ne yapacaksınız kârınız yüksekse kârınızı düşürmek zorunda kalacaksınız. Zaten gümrük birliğinin sonuçta en çok yarar sağlayacağı kesim, tüketicilerdir. Tüketiciler kaliteliyi alma imkanına sahip olacaklardır. O bakımdan bunu yapacaksınız. Yok eğer sıfır kârla bile zaman zaman sanayinizi döndürebiliyorsanız döndüreceksiniz, hiç olmazsa istihdam yaratıyorsunuz ve ekonomiye makro bir giriş yapıyorsunuz; ama bunun da altına düşerse işletmenizi kapatacaksınız.

Avrupa Topluluğunda ne oldu Avrupa Topluluğunda sistem aynen böyle uygulandı. Yalnız onların kendi içinde birtakım korumacılık önlemleri de vardı. Nitekim Roma Antlaşması'nda da hüküm var ünlü 226. madde. Orada da bu Antlaşma'nın uygulanması sonucunda bir ülkenin ekonomisinin bir sektörü veya ekonomisinin bir yöresinin ekonomik yapısı yahut bir ürün için sorunlar ortaya çıktığında, tehlikeler belirlendiğinde, o ülkeye, o üye devlet hükümetine, konseye danıştıktan sonra, belli bir süre için ilelebet değil koruma önlemleri alma yetkisi veriliyor. Katma protokolde de bu yolda hüküm var ama

topluluk mevzuatına göre bu tür koruma önlemlerinin alınması ve bir sanayi sektörünün veya bir ürünün yahut bir bölgenin ekonomisinin feda edilmemesi için kabul edilen süre altı aydır.

Çok meşhur şarap savaşları var. Şarap ürünü aslında İtalya ile Fransa arasında gümrük birliği oluştuğunda sıfırlanmış, şaraplar da sıfır gümrükle giriyor. Fakat o sene İtalya'da olağanüstü bir stok fazlası var bunu eritmek için Fransız pazarına İtalya hemen üretim maliyetinin biraz üstünde bir fiyata mesela şişesi 5 franga satmaya başlıyor. Halbuki aslında İtalyan üreticisi diyelim ki 4 Fransız Frankına üretmiş ve 5 franktan satmaya başlıyor. Oysa Fransa'nın güneyinde üretim maliyeti o yıl diyelim zaten 5 Fransız Frankına gelmiş ve Fransa bu nedenle şarabın şişesini 7.5 franktan satıyor. İtalya ne yapıyor bu fiyattan verdiği zaman hiçbir Fransız şarap üreticisi bu fiyattan malı almıyor. O düzende yukarıda açıkladığımız nedenlerle Fransız şarapları mahzenlerde kaldı. Onun üzerine Fransız Tarım Bakanlığı Avrupa Topluluğu Konseyi'ne başvurdu ve İtalya'nın dumping yaptığını iddia etti. İtalya ise dumping yapmadığını ileri sürdü. Dumping iç piyasada verileden daha düşük fiyatla dış piyasaya malın verilmesidir. (Maliyetin altında) Türk mevzuatı kabul ediyor ama Avrupa Topluluğu maliyetin ne olursa olsun beni ilgilendirmez diyor. İç piyasaya eğer bir tişörtü 200 bin liradan veriyorsan Avrupa'ya da 190 bin liradan satıyorsan senin orada yüzde 5 dumping marjın vardır. Ben sana antidumping vergisi koyarım diyor ve koydular da olay bu. O bakımdan İtalyanlar bunun üzerine "Ben dumping yapmıyorum, içeride de 6 Franka veriyorum. Buraya da 6 franka veriyorum. Onun maliyeti 6,5 frankmış beni ilgilendirmez o da aşağıya insin" diyor. Onun üzerine altı ay süre için Fransa yeniden gümrük vergisi koyma hakkına sahip oluyor. Brüksel'e İtalyan ihracatçıları geldi çadır kurdular bayrak açtılar. "Bu ne biçim ortak pazar hani serbest pazar" dediler, derken 6 ay 3 aya indirildi. Yani kısacası ulusal çıkarlar halen Avrupa içinde de söz konusudur. Ama hep de ortak çıkar yolu bir formül de bulunuyor, bir noktada gelip buluşuyorlar. Çünkü hedef olarak belirledikleri entegrasyon sürecine gitmenin tek yolunun bu olduğunu kabul ettikleri için, üye ülkeler zaman zaman özveride bulunuyorlar.

SORU - Hocam 6 ayda bu mümkün değil. İkinci olarak bizim 6 ayda yapabilmemiz için büyük bir finans kaynağına ihtiyacımız var.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Zaten ben buraya çözüm üretmeye değil sorunları ortaya koymaya geldim. Ben bilsem Başbakan olurum yahut bilmesem Başbakan olurum.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Bu ortak pazar ülkeleri ortak pazar dışındaki ülkelere mal satarken aralarındaki satış rekabeti durumunda...

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Tamamen serbest piyasa ekonomisi yani fiyat hangisinde ucuzsa hangisi verebiliyorsa;

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Aralarında rekabet yapabiliyorlar yani.

PROF. DR. HALUK GÜNGÜĞUR - Tabii, tabii

şimdi konuyu Türkiye'ye getiriyorum.

Türkiye biliyorsunuz 12 Eylül 1963'te Ankara Antlaşmasını AET ile imzaladı "Ben seninle bir ortaklık kurmak istiyorum" dedi. Yunanistan, bizden 1,5 ay evvel ortak üye olmak için başvurmuştu. "Onunla nasıl bir model oluşturuyorsan benimle de öyle bir model oluştur" dedi. Türkiye AT ile gümrük birliği modeli oluşturma yolunu seçti ve ileride de tam üyeliği hedeflemişti. Gümrük birliğini esas alan Ankara Antlaşması yapıldı. Ankara antlaşması yapıldıktan sonra arkasından 1973'ün ilk günü yürürlüğe giren bir de katma protokol yapıldı. Yunanistan'dan farklı olarak Türkiye'ye bir beş yıllık hazırlık dönemi tanındı. Yunanistan doğrudan doğruya 1961'den itibaren gümrük birliği takvimini işletmeye başladı. Türkiye ise kendisine tanınan bu hazırlık dönemini çok iyi geçirmek suretiyle, daha doğrusu o tarihlerde böyle lanse edildi, "Ben gümrük birliğine girmeye takvimi işletmeye hazırım gelin görüşelim" dedi. Görüşmeler sonucu da gümrük vergilerinin indirilmesi bakımından katma protokol hazırlandı. Gördüğünüz tablo da, katma protokolün fotoğrafıdır. (Tablo IV)

SORU - 1963'teki Avrupa Topluluğunun yönetiminin Türkiye'ye bakış açısı o zaman böyle aman bize girin biçiminde teşvik eder mahiyetteydi de daha sonra zaman içinde bizim yeterli gelişmeyi sağlayamadığımız için mi değişti.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - O tarihlerde öyle yaklaşımlar vardı. Ancak aslında baştan itibaren Türkiye talepçi olmuştur ve aslında dün de böyleydi, günümüzde de böyledir. Bugün Türkiye dış ticaretinin yüzde 50'sini Avrupa ülkelerine yapıyor. Buraya gelirken elime bir belge geçti. 1994 yılının ilk 7 ayının rakamlarına baktığımızda, Türkiye'nin toplam ihracatı içinde ithalat da dahil dış ticareti içinde Avrupa'nın, yeri yüzde 60'lara çıkıyor. Yani bizim ticari açıdan ekonomik bağımlılığımızın yüzde 60'ı Avrupa ile Avrupa pazarı içinde Türkiye'nin yeri nedir? Bakıyoruz yüzde yarım yüzde 1 değil onun için aslında bizim için önemli bir pazar, onlar için Türkiye o kadar önemli bir pazar değil.

Şimdi sorunuza dönüyorum. O tarihlerde Türkiye ne istediye bunları verdiler. Türkiye, hazırlık dönemi istedi, verdiler, aslında GATT kurallarına aykırıdır bu nedenle Ankara Antlaşması GATT'a onaylanmadı GATT'ın ana kuralı en çok kayırlan ülke kuralıdır bunun istisnasını oluşturan gümrük birliği anlaşması yapılacaksa GATT'ın bunu onaylaması lazımdır. Yunanistan da 1962 yılında GATT'ta Ankara Antlaşması'nı mahkum etmek için elinden gelen çabayı sarfetmiştir; fakat başarılı olamamıştır; ancak GATT de anlaşmayı onaylamamıştır. "İleride gümrük birliği takvimi geldiğinde Ankara Antlaşması ayrıca onaylanacaktır" diye çıkar yollu bir formül ile Ankara Antlaşması geçiştirilmiştir. Yunanistan haklıdır Yunanistan gümrük birliğine giderken takvimini önceden belirlemiştir ve indirim gitmiştir. Türkiye ise 5 yıl beklemiş üstelik anlaşma Türkiye'ye ayrıca bunu on yıla kadar da uzatma hakkı tanımıştır. 1964'te anlaşma yürürlüğe girdi, 10 yıl koyduğunuz zaman 1974'e kadar hiçbir şey yapmayabilirsiniz. Bu süre zarfında Avrupa Topluluğu, Türkiye'ye 4 tarım ürününde ödünler vermiş ve ürünlerde sıfır gümrük uygulamıştır. 5'er yıllık mali protokollerle Türkiye'ye kredi açmıştır. İlk dilim 175 milyon ECU, sonra 195'e çıkmıştır. Türkiye ise fazla bir şey yapmamıştır. Gümrük birliği tek taraflı olmaz iki taraflı olur. Karşı taraf gümrüklerini sıfırlıyorsa sen de sıfırlayacaksın. Oyunun kuralı budur. Girdiğiniz zaman kural ne ise o uygulanacaktır. Zaten onun için başlangıçtan beri Türkiye aslında bu işe ezik girmiştir. Türkiye 10 yıl hiçbir şey yapmadı eğri oturalım

doğru konuşalım. Buna rağmen neden acaba Avrupa Türkiye'ye bu ödünleri tanıdı? Bunun ekonomi ile ilgisi yoktur. Zaten bugüne kadar Türkiye Avrupa'nın karşısında hep siyasi ve askeri olguları ön plana çıkarmıştır. Avrupa'ya başından beri doğuda tehdit algılıyorsun, bu sistemi de onun için kuruyorsun; ben ise NATO'nun ortağayım güneydoğu kanadında son derece stratejik bir rol oynuyorum. Eğer senin başına bir şey gelirse ben glerimi kuvvetlerimi senin emrine veriyorum ve dolayısıyla NATO'nun son derece önemli bir lkesiyim. Ben bunun için ekonomik kalkınmamdan bile ödün veriyorum. Bunun bir diyeti vardır sen de Avrupa olarak bu diyeti bana Avrupa Topluluğuyla ilişkilerde varacaksın. Gümrük indirimlerini de tanıyacaksın beni de ortak ye olarak kabul edeceksin ödünler de vereceksin ve sonuçta da tam ye olarak bir gün beni içine alacaksın" demiştir.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Resmen böyle.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Tabii canım. Onun için Ankara Antlaşmasının siyasi boyutu ekonomik boyutunun çok önünde gider. O nedenle de değerli dostlar Avrupa o yıllarda da yeni kurulduğu için 1958, 1959'larda kendisini muhatap bilen kabul eden tanıyan bir ülkeye karşı olabildiği ölçüde cömert davrandı ve bu günlerde durum tersine dönmektedir.

şimdi geliyorum sisteme

Birinci tablo Türkiye'de gümrük vergileri ve eş etkili vergileri artık topluluğa karşı indirecektir. Yani anlar almaya başladı. Ne zamandan itibaren? 1.1.1973 tarihinden itibaren.

Topluluk, bir sektör hariç, tekstil sektörü Türkiye'ye uyguladığı gümrük vergilerini ve eş etkili vergileri, katma protokolün yürürlüğe giriş tarihinde sıfırladı. "Tekstilde ben senin kadar güçlü değilim, tekstil sektöründe satacağım malları 12 yıllık bir geçiş dönemi içinde, her 4 yılda bir gümrükleri yüzde 25'er indirmek suretiyle sıfırlamayı yaparım ve 1958'ten itibaren de, (1973-1985 12 yıllık bir dönem) sıfırlarım dedi. Nitekim, tekstil dışında Türk sanayi ürünü, hiçbir kota da uygulanmaksızın sıfır gümrükle 1973'ten itibaren Topluluğa giriyor.

Türkiye bunu yapamadı. Tabii yapamaz. Biraz evvel değerli arkadaşımız da değindi. Bir entegrasyon sürecine giden Türkiye ile bir başka ülke arasında ekonomik düzey farklılıkları varsa birdenbire sıfırlama yapamazsınız; çünkü, gümrüklerle, kotalarla sanayii bir kere koruyorsun iç sanayiini; o bakımdan, birdenbire sıfırlama yapamadı.

Peki sen nasıl yaparsın? GATT'ta da var, dedilerki; "1967 yılını bir alalım, Türkiye o yılda topluluktan ne kadar mal ithal etmiş. 100: bu 100'ün 55'ini bir tarafa ayıralım, 45'ini bir tarafa ayıralım. 55'i için Türkiye, gümrüklerini 12 yılda kademeli biçimde sıfırlasın. 45'i için, referans yılını, 22 yılda sıfırlasın"

Tabii bunun etüdü yapıldı: yani, Türkiye'nin güçlü olduğu sektörlerdeki gümrükleri bu yüzde 55'in içine girdi kısa dönemde sıfırlaması planlandı, genelde emek-yoğun, sanayiler genellikle bu 12 yıllık listede yer almıştır. Tekstil, deri sanayii, ayakkabı, cam sanayii buradadır. Teknoloji yoğun sanayiler ise 22 yıllık listede yer almıştır. Bunlar elektronik sanayii, beyaz eşya, otomotiv sanayiidir. Listeler yapılmış ve gümrükler 1.1.1973'ten itibaren bu şekilde yavaş yavaş inmeye başlamıştır. 1.1.1973 yılbaşıdır. 31.12.1992 günü öğleden sonra hiçbirimizin haberi yoktu, benim de sonradan haberim oldu, bir Bakanlar Kurulu kararnamesi çıktı ve o gün Türk Gümrükleri yüzde 50 artırıldı. Yani yılbaşı gecesinden itibaren Türkiye yükümlülük altına giriyor. O saate kadar Türkiye Hükümeti ne yaparsa yapar. O nedenle o gece Türk Gümrükleri tek taraflı bir kararla yüzde 20 artırılmıştır. Ertesi sabah 12 yıllık listeye giren mallarda yüzde 10, 22 yıllık listeye giren mallarda yüzde 5 indirim yapılmış. Yani, aslında birkaç indirimin şokunu Türkiye atlatmak için o gün sıfır ithalatlı bir kararname çıkarmıştır. Bizim niyetimizin ne olduğu zaten o tarihlerde belliydi. Ama ileride başka sektörler söz konusu olduğunda; mesela, işçilerin serbest dolaşımı gibi, onu da Topluluk vermedi.

Sistem 1973'te başlayacak 12 yıllık listeye giren mallarda 1985'te sıfırlanacaktı. Yüzde 10, yüzde 10 başlangıç vergisini 50 olarak aldık ya, demekki 5'er puan aşağı inmiş.

İki indirimden sonra 1976'da Türkiye durdu ve ileriye gidemedi. İki indirim yaptı ve durdu; çünkü, bizim sanayimiz elvermiyor. O tarihlerde Ecevit Başbakan olmuştu, Erbakan Hoca ile birlikte

koalisyon falan... O tarihlerde de Yunanistan, tam üyelik başvurusunu yapmıştı. 1977'de de İspanya ve Portekiz üyelik başvurusunu yaptı. Adamlar tirtir titriyor. Brüksel'de, acaba Türkiye tam üyelik başvurusunda bulunursa biz ne yaparız diye. Çünkü hava şu idi: Ben o zaman Brüksel'deydim, yani Yunanistan'a evet, Türkiye'ye hayır olmaz. Bir iki sene farkla birlikte yola çıkmış, ikisi de NATO üyesi, hatta Türkiye'ye hayır olmaz. İşin böyle bir de boyutu var; ama, Türkiye o tarihte tam üyelik başvurusunu yapacağına ilişkileri dondurma talebinde bulundu.

Sonuçta şimdiki bütün zorlukların temeli işte 1976-1978 arasında atılmıştır. Uluslararası ilişkiler, her zaman karşılıklı çıkar dengeleri üzerine kurulmuştur. Bu çıkar, ekonomik olabilir; bu çıkar siyasi de olabilir, askeri de olabilir; ama, çıkar vardır. Nitekim başlangıçta da öyle olmuştur. Şimdi, Türkiye, böyle bir kozu o tarihte kaçırdığı gibi, daha sonra Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönmesi konusunda izin vererek yine elinden kaçırmıştır.

SORU - Hocam 1976'daki kararın alınması konusunu nasıl yorumluyorsunuz?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - İşte o zaman, bizim bir hocamız vardı. Besim Üstünel. Besim Üstünel Ecevit'in maliye ve ekonomi işlerinden sorumluydu. Besim Üstünel sonunda Ecevit'i de ikna etti ve o tarihlerde bu karar alındı. Şimdi bundan sonra tam üyelik konusu fevkalade zor. Yani, 1987'de Türkiye başvurdu, ama şimdi bana sorarsanız bu iş için çok geç. Gümrük birliğine gidilecek; ama tam üyelik için ışık hiç gözüküyor böyle bir şey yok, tren kaçtı.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Türkiye için ekonomik açıdan bu kadar önemli olan bu konu. Bu dondurma konusu toplum bu inceliği bilmiyor; bu ne medyada ne politik arenalarda ne de bir yerde hiç tartışılmadı. Bu büyük bir eksiklik değil midir efendim? Halen de tartışılmamaktadır.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Size hiç tartışmasız aynen katılıyorum. Türkiye'nin dış politikada attığı en yanlış adım. Çünkü, bir Avrupa Birliği düşünün ki, içinde Yunanistan var; bir Avrupa Birliği düşünün ki, içinde Türkiye yok; bu durumda Türkiye'nin Birliğe girmek için pek şansı yoktur. Kıbrıs sorununda da kaybeder, kıta

sahanlığında da kaybeder. Avrupa Topluluğunun yetkilileri 1982'de burada bir konferans verdi, ben de katılmışım. Konuşmacı "Artık Türkiye, Ege'deki adaları Yunan adaları olarak falan değil, Avrupa'nın adaları olarak görmeli ve kendisini buna göre hazırlamalıdır; çünkü, orada Avrupa Birliğinin bayrağı dalgalanıyor" demişti.

Hem sosyal, hem siyasi hem ekonomik açıdan tarihi bir şans kaçmıştır. Bundan sonra da treni yakalamak için mucizeler gerekir. Ama, bir tren varki, onun yakalanması falan söz konusu değil, otomatik giden bir tren ki, o da gümrük birliğidir. Tam üyelik gümrük birliğini birbirinden ayrı tutmak lazım. Tam üyelik başka bir şey, o, bir siyasi karar gerektirir. Gümrük Birliği, otomatik takvime bağlı ve işliyor. Şimdi gelin, biz yine Gümrük Birliği konusuna dönelim.

SORU - Hocam, bu iki yıllık uygulamada Türkiye çok büyük zararları mı gördü? Rakamsal boyutu sizde vardır.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Yok. Pek bir zarar da görmedi. Pek bir yarar da sağlamadı. O tarihlerde ticaret hacmi de aman aman bir şey değildi. Bu, tamamen ekonomik olmaktan çok siyasi bir karardı.

Bir de Erbakan faktörü devredeydi.

Türkiye, 1976'dan sonraki indirimleri dondurdu, yeniden uygulamaya 1.1.1988'den itibaren başladı. 1.1.1988 bir tasadüf değildir. 14 Nisan 1987'de Türkiye tam üyelik başvurusunda bulundu. Ondan sonra Türkiye dondurduğu takvimi, ciddiyetini göstermek için 1988'den itibaren, her yıl yüzde 10 olmak üzere uygulamaya başlamıştır. Günümüzde 12 yıllık listede yüzde 90 indirim gelmişiz, yüzde 10 daha inecek. 1.1.1995'te yani iki ay sonra bunun bir yüzde 5'i inecek. 1.1.1996'da yahut 31.12.1995'te geri kalan yüzde 5 inecek ve gümrükler sıfırlanacak.

22 yıllık listede yani hassas sektörlerde ise, şu anda yüzde 80'e ulaşmış vaziyetteyiz. Geriye kalan yüzde 20'de, yüzde 10 yüzde 10 olacak. Bir bu yılbaşında bir de 1996 başında yapılacak yani 1.1.1996'dan itibaren sıfır gümrük uygulanacak. Öngörülen gümrük birliğinin oluşma tarihi de 1996 başı. Dikkat ederseniz, burada 1.1.1995 var, burada 1.1.1996; bir yıllık ara var, özellikle İstanbul iş çevresi, sanayi kesimi bir yıl daha koparmak için siyasi otorite

üzerine baskı yaptılar. Aslında Katma Protokolde 1.1.1995 tarihi olmasına rağmen, bir yıl daha gümrük birliğinin oluşma tarihi ileriye atıldı. Avrupalılar, Türkiye 1988'den itibaren ben gümrükleri indirmeye başlıyorum deyince şaşkınlık gitti; çünkü, Türkiye, sadece gümrük vergisini indirdi eş etkili vergilere hiç dokunmadı. Türkiye ne yapıyor? Gümrük vergisi adını verdiği, zaten çok fazla olmayan vergileri indirdi. Eğer bugün Türkiye'nin uyguladığı vergi yükü 100 ise, bunun içinde gümrük vergisi yüzde 10 eş etkili vergiler yüzde 80'dir. Halbuki, Katma Protokolde yazmışız, eş etkili vergileri de kaldıracaktık. Bu nedenle AT yetkilileri böyle olmaz onların hepsini indirmezsiniz lazım dediler. Onun üzerine de Türkiye, 1993'ten itibaren tek vergi uygulamasına gitti; yani, gümrük vergisinin içine biraz evvel söylediğim 4-5 tane vergiyi dahil etti paket halinde. DFİF, Oluşturma, Damga Resmi vesaire; onları da indirmeye başladı.1995'te tek vergi olarak sıfırlama yapılacak.

Konut Fonuna gelince; Konut Fonunu Türkiye kolay kolay indiremiyor ama taahhüdümüz de var, bu da eş etkili vergi. Onun üzerine çok bastırdılar, görüşmeler halen devam ediyor. Bu sistemde bir Yönlendirme Komitesi var. Yönlendirme Komitesi toplantılarını bitirdi, geçen hafta içinde de Ortaklık komitesinde karar alındı. Yönlendirme Komitesinin kararı teknisyenler düzeyindeydi. 10 Aralıkta Ortaklık Konseyi toplanacak ve gümrük birliğinin kesin fotoğrafını ortaya koyacak. İşte bu çerçevede Türkiye diyelim. Konut Fonu 100 ise 1.1.1995'te bunun yüzde 20'sini, 1.7.1995'te de yüzde 20'sini daha indirip, geri kalan yüzde 60'ı da 1.1.1996'da indirmeyi yani 1.1.1996'dan itibaren Konut Fonunu kaldırmayı kabul etti.

SORU - Bir kurnazlıkla bunu yine o zamanki gibi koyma...

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Ama buradaki durum biraz farklı. 31.12'de yüzde 300 artırırsınız. Ama ertesi günü indirirsiniz; zor iş. Kararname çıkacak. Resmi Gazetede yayımlanacak, kağıt parası verecek harç... vs.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Hocam, bu yanlışlıklarını kabul ediyorlar mı yoksa halen müdafaa mı ediyorlar, hala o yaptığımız iş doğrudur mu diyorlar?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Siyasiler hata kabul ederler mi? Ecevit aradan 20 sene geçmiş, halen aynı şeyi söylüyor.

SORU - Hocam, 1973'ten gelirken bir tek onun üstüne, 1976'da ki dondurmanın günahı onda da, 1973'ten gelen, şimdiki Çankaya'nın da sorumluluğu var.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - İç politika dışında konuşuyoruz.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Bazı şeyleri göstermelik, fonksiyonu yok; mesela bir Devlet Planlama bunlar bu iş yapılırken bir şey sormadılar mı; sordular da bu müessese bu yetenekte mi değil?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde AT özel İhtisas Komisyonu var, sürekli bir komisyon. Sektör komisyonu var mal gruplarına göre komisyonlar var, sanayi gruplarına göre komisyonlar var. Bunlar devamlı toplanıyorlar, bir mutfak gibi yemek pişiriyorlar. Bu yemeği de siyasi iktidarın önüne koyuyorlar. Ben de bu özel ihtisas komisyonlarından bir tanesinin başkanlığını halen yürütüyorum.

Burada söylüyorsunuz, yazıp çiziyorsunuz; ama, teknisyen düzeyinde kalıyor. Sizin yaptığımız o çalışmaların, çabaların hiçbiri siyasi iktidara yansımıyor. DPT nihayet bürokratik bir kamu kuruluşu onun yaptığı çalışmalar hazırlıklar; Dışişlerinde Hazineye yapılan çalışmalar, sonuçta bütün bunların gelip tıkanıdığı nokta siyasi irade noktasıdır.

Türkiye'de tutturulmuş, kemikleşmiş bir politik yaklaşım var, o çizgiye teğet geçmedikçe bürokratların önerilerinin göz önüne alınması mümkün değildir.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - DPT önermiş mi, DPT, bunun yanlış olduğunu önermiş mi?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Yapıldı. Ben söyledim, benim raporunda var. O rapor tozlandı. 1986 yılındaydı, 1993 yılında bir özel ihtisas komisyonu daha kuruldu. Çalışma grubu başkanlığını ben yürüttüm; ama, gelin görün ki mesela bir "Ekonomik Sosyal Komite" kurulmasını önerdik, toplumun sosyo ekonomik kesimlerinden, odalar dahil sizler, barolar vesaire; o da çok enteresan bir konu. Ekonomik Sosyal Komite Toplumun sosyo ekonomik kesimlerinin

temsilcilerinin oluşturacağı resmi bir kuruluştur. Bunun, parlamentodan çıkacak siyasi düzenlemeler üzerine son derece etkin rolü olması gerekir. Size örnek vereyim; işçi ve işveren kesimlerinin görüşü alınmadan iş kanunu, toplu sözleşme kanunu çıkarırsanız; o kanun, ilgilendirdiği sosyo ekonomik kesimlerin görüşlerini yansıtmaz. Avrupa Topluluğunda da bir ekonomik sosyal komite var onun içinde meslek gruplarının, odaların, sendikaların temsilcileri var; geliyorlar buraya çıkarlarını savunuyorlar, görüş birliğine varıyorlar ve bu görüş sonunda Toplum Konseyine sunuluyor çıkacak olan düzenleme, ancak o kesimin görüşleri doğrultusunda çıkıyor. O zaman karar organları, ilgili kesimlere "siyasi sorumluluğu seninle paylaşıyorum, bunu sen söyledin ben de çıkardım bir hata varsa bu sana da aittir" diyebiliyor ve böylece sorumluluğu da paylaşıyor. Bu, sosyal ve ekonomik demokrasidir. Türkiye'de sadece parlamenter klasik demokrasi var. Ama toplumun sosyo ekonomik kesimlerinin getirdiği önerileri iletecek ekonomik sosyal komite gibi, resmi bir organın kurulmasına gerek var, hatta zorunluluk var.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ 1976 yılında DPT bu görevini yaptı mı?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Yaptı, rapor hazırlandı.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - 1976'da rapor yapıldı ve politikacılara iletildi; buna rağmen, böyle yapıldı...

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Bir teknik konu daha var; "fark giderici vergi" kavramı o da şudur; Türkiye'deki bir üretimi düşününüz. x ilacı üretiliyor, bu ilacın ana girdisi x ülkesinden geliyor. Gümrük tarifesi oldukça düşük veya sıfır gümrükle giriyor ve üretimde kullanılıyor. Avrupa'ya ihraç ediliyor. Fark giderici vergi de ortaya çıkıyor. Böyle bir durumda bu mal, Avrupa Birliğine serbest olarak sıfır gümrükle ihraç edilmiyor. Ara girdinin ithalatı sırasında vergisi alınmış olsa idi serbest dolaşımında olabilirdi. İthal anındaki Gümrük Vergisi üretilen malın ihracatı anında, eğer devlet tarafından aspirin üretiliyor. Bir maddesi İsveç'ten geliyor örneğin bir şekilde Türkiye, İsveç'e burada bir ayrıcalık tanımış maliyet düşmesi için sıfır gümrükle alıyor. Halbuki normal Türk tarifesi yüzde 12 o malda, o üretilen aspirinin Avrupa'ya diyelim Yunanistan'a ihracı anında ancak yüzde 12 normal gümrük vergisi konulursa serbest dolaşım o mal için geçerli olacaktır. Yani alınması gereken, fakat alınmayan

vergi fiyatın üzerine yansıtılırsa, ancak o zaman Avrupa Birliğine ihraç edilebilir. Bu aradaki vergi, "fark giderici vergi" adını alıyor. Bizim siyasi otorite, hala bunun bilincinde değil: Hazinenin de bu konuda hala bilgisi yok ancak anlaşmayı açarsanız hüküm var ve Ortaklık Konseyi'nin fark giderici vergi oranlarının ne olduğu yolunda karar alması lazım; ama, fark giderici vergide bugüne kadar bir belirsizlik var. Dolayısıyla, şu aşamada Türkiye'de üretim yapılan ve üretimine üçüncü ülke çıkışlı mallar giren malların serbest dolaşımı askıda ama, bunun da süratle çözümlenmesi lazım.

Türkiye gümrüklerini, Avrupa'ya karşı sıfırlayacak; ancak Türkiye dış ticaretinin yüzde 50'sini üçüncü ülkelere yapıyor. Üçüncü ülke faktörü devreye girdiği andan itibaren OGT'ye uyum yükümlülüğü de beraberinde geliyor. Türkiye gümrük birliğine gittiği zaman Avrupa ile arasında bir gümrük koridoru açılıyor ve sanayi ürünleri sıfır gümrükle ticarete konu oluyor.

Türkiye'nin x malındaki gümrük tarifesi örneğin otomobil sektöründe yüzde 50 olsun, bu yüzde 50'yi ben sıfırladım, ama bunu Avrupa'ya karşı sıfırladım. Üçüncü ülkelere karşı gümrük tarifelerini uygulamaya devam ediyorum. Bu durumda Türk ithalatçıları sistemi dejenere edebilir. ABD'den yapılan bir otomobil ithalatı veya buzdolabı, x malı Türkiye'ye direkt olarak ithal edilirse yüzde 50 gümrükle girecek, halbuki Türk ithalatçısı da biliyor otomobil sektöründe OGT yüzde 7 onun için, İtalya'da veya bir başka yerde tampon firmayı kuracak ve malı yüzde 7 ile, 1 milyarlık otomobili bir 70 milyon lira vermek suretiyle, İtalya'ya sokacak. Gümrük Birliğinde bir kere pazara girerken gümrük vergisi ödendikten sonra o mal serbest dolaşım durumunda, hem pazarın içinde, hem de pazarın gümrük birliğine bağlı olduğu ülkeler arasında. Buradan bir nakliye parasıyla 1 milyar 500 milyona mal edeceği otomobili, 1 milyar 70 milyon artı nakliye ücretine mal ediyor. Bu nedenle OGT uygulaması benimsenmiş. Katma protokolün 17. maddesine göre OGT'ye uyum sistemi şöyle işleyecekti:

Gene 12 ve 22 yıllık listeler karşımıza çıkıyor burada, hassas sektörler ve göreceli olarak güçlü olduğumuz sektörler vardır. 1973'te katma protokolde demişler ki, TGT ile OGT arasında fark neyse yazalım. Diyelim ki otomobil sektöründe Topluluğun OGT'si yüzde 7

Türkiye'ninki 57 olsun. 57'den 7'yi çıkarmış başlangıçtaki fark 50, 50'yi yazmışlar. Şimdi bu farkı yıllarca yedire yedire sıfırlama; yani , TGT'ı, OGT'e eşitleme yoluna gitmişler. Bunun için 12 yıllık listeye giren mallarda 1973, 1977, 1980, 1982 diye böyle gidiyor ve sonuçta 1985'te 20-20-40 suretiyle fark kapatılıyor ve sıfıra iniyor. TGT eşittir OGT olması gerekiyordu. 22 yıllık listede ise daha yumuşak bir inişle gidiyor. 10 yıl bir yaklaştırma yapılmıyor 1973'ten 1983'e kadar ve sonra başlıyor... 20-30-20-30 toplam 100 olmak üzere burada da 1.1.1995'te fark sıfırlanacaktı. Ama tabii ki sonunda bir vergi uygulanacak karıştırmamak lazım. Gümrük Vergilerinin sıfırlanması sadece Avrupa'dan gelen mallara; burada üçüncü ülkelere karşı uygulanacak bir gümrük var ve bu vergi AT'de ve Türkiye'de de aynı olacak. Yani burada dönem sonunda sadece fark sıfırlanıyor. Amaç da zaten Türkiye ile Avrupa'yı bağımlılığa yöneltmek ve üçüncü ülkelerden yapacağı ithalata gümrük vergisi uygulamak suretiyle tercihi pazarın içine yöneltmektir. Yani, sistem Amerika'dan almak yerine Avrupa'dan almayı teşvik ediyor; çünkü, Amerika'dan alırsan yüzde 7-8 OGT ödeyeceksin. Ey ithalatçı, bu malı Almanya'dan al diyor. Sıfır gümrükle malı sokacaksın. İşin esprisi bu.

Uygulamada ne oldu; uygulamada, 1989 yılına kadar hiçbir şey yapılmadı ve o arada bu sistemi bilenler gümrük vergilerinin indirilmesinden yararlanarak 12 yıllık listeye giren mallarda sistemi yüzde 20 dejenere ettiler. Düşününüz aradaki fark Allahtan çok yüksek değildi. Türkiye onu dondurdu diye. 1989'dan itibaren Türkiye indirimlere başladı, nasıl oldu: 1989'da aradaki fark yüzde 20 indi. 1991'de bir daha, 1993'te bir daha. 1994'te bir daha ve böylece 12 yıllık listeye giren mallarda hala yüzde 20'lik bir uyum kalmış vaziyette. Bu da 1995, 1996'da tamamlanacak.

22 yıllık listeye giren mallarda ise, yüzde 30'luk marj kaldı. O da 15-15 olmak suretiyle bu yılbaşında ve 1996 başında uygulanacak ve dolayısıyla da Türkiye, gümrük birliğine girdiği günde kendi tarifelerini de OGT'ye çakıştırarak.

Son olarak da gümrük birliğinin dışında olmakla birlikte, Türkiye tarafından ve Topluluk tarafından uygulanan kotaların, yani miktar kısıtlamalarının kaldırılmasını söyleyip orada duracağım.

Türkiye'de dış ticaret rejimi aslında, biliyorsunuz ithali serbest mallar var. (libere mallar var) bir de ithali yasak mallar var, ayrıca kota yasağı mallar var.

Libere malları, Türkiye konsolide etsin dendi. Niye bunu gerekli kıldılar: Bugün libere bir mal; yarın liberasyon listesinden çıkıp kotaya koyabilirsiniz. O zaman, gene kısıtlama getirmiş olursunuz. Gümrük sıfır olabilir. OGT uyumu tamamlanmıştır; ama, kota koyarak örneğin "her yıl, Türkiye'ye bin tane otomobil ithal ederim." diyebilirsiniz. Buna izin verilmiyor, o halde liberasyon konsolidasyonu bir daha hiçbir şekilde kota koymayacağım taahhütüdür. Türkiye başladı yapmaya. 1973 yılında bunu yaptı, 1967 referans yılı ithalatında uygulanan liberasyon listesindeki malların yüzde 35'ini konsolide etti. Bu liberasyon konsolidasyonu 1976 yılında 40'a çıkarıldı orada durdu. Sistem nasıl işleyecekti: 1981 yılında liberasyon konsolidasyonu 45'e 1986 yılında 60'a, 1991 yılında da 80'e çıkacaktı.

Dikkat ederseniz katma protokolle Türkiye'nin yükümlülüğü ithalatının konsolidasyonu en fazla % 80'de sınırlamasıydı. Fakat gelin görün ki, Başbakan imzalı bir genelge yayınlanmış, tüm kuruluşlara da gönderildi; ve bu genelgede liberasyon konsolidasyonu yüzde 100 olarak öngürülmüştür.

Türkiye'nin yükümlülüğü, katma protokolün 22. maddesinde maksimum yüzde 80'dir. Bu ne demektir; Türk ithalatçısına, daha doğrusu Türk Hükümetine, yüzde 20 oranında, sıkıştığı zaman bir kota uygulama marjını anlaşmanın kendisi bize tanımıştır. Şimdi bu genelge ile Türkiye "ben sana, 1995'ten itibaren yüzde 100'ünü konsolide ediyorum; yani, bana verdiğin bir hak vardı yüzde 20 ben onu istemiyorum" demiş oluyor.

Bunun da Türkiye'ye maliyeti aşağı yukarı 2-3 milyar dolar civarındadır. Bu hakkımızı da götürüyoruz elimizle teslim ediyoruz.

SORU - Binlerce sayfanın tercüme edilmesi lazım. Onun da süreci şu kadar sürer. Bu belki tercümesi yapılmamış, unutulmuş sayfalardan birisi. 22 bin sayfa deniliyordu.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Evet, bu libere mallarda böyle. Peki libere olmayan mallarda nasıldı, konsolidasyon yok orada.

Orada kotaların kaldırılması söz konusudur. Katma protokolde onun da bir takvimi vardır. İki aşamada yapılacak. Birinci aşamada, kotaya tabi ithalatın katma protokol yürürlüğe girmeden önce ki 3 yılının ortalamaları ürün bazında alınacak; yani, diyelim ki, otomobil sektöründe katma protokol ne zaman yürürlüğe girdi. 1973'te yürürlüğe girdi, geriye gidiyoruz. 1972, 1971, 1970; kotaya tabi olarak otomobilde kontenjanlar kotalar diyelim ki 1972'de 1000, 1971'de 500, 1970'de 300. Bunları topluyorlar, ortalamasını alıyorlar, otomobil sektöründe başlangıç noktası 720 yazıyorlar. Şimdi bu 720'yi takvime göre her yıl yüzde 10 yüzde 10 ve 1986'dan itibaren yüzde 20 yüzde 20 artırmak suretiyle tavanını genişletiyorsunuz aynen Avrupa Birliği'nin kendi içinde yaptığı gibi, dolayısıyla kotalar sınırlayıcı karakterini giderek yitirecek ve 1995'te de bütün kotalar tamamen kaldırılacaktır.

Uygulamada Türkiye daha da ileri gitti. Özal'ın dış politikadaki, daha doğrusu dış ticaretteki sınırsız liberalizasyonu, her şey gelsin her şey gitsin felsefesi içinde zaten Türkiye bugün çok az malda kota uyguluyor. Onun için, bizim katma protokolle üstlendiğimiz yüklerden daha hızlısını aşında Türkiye gerçekleştirmiştir,

Gümrük Birliği aşında sadece gümrük vergilerinin indirilmesi, kotaların kaldırılması, OGT'ye uyum değildir. Gümrük Birliğine girmek demek aşında, Topluluğun dış ticaret mevzuatına da taraf olmak demektir. Ama başka şeyler de vardır, belki en az bunlar kadar önemli olan şeyler vardır.

Gümrük Birliği, aşında bir yaşam biçimidir ve Türkiye'nin yaşam biçimini değiştirecektir; ama, Türk toplumu, daha henüz bu olgunun da farkında değil,

Gümrük Birliğiyle birlikte Türkiye'yi bekleyen başka ne tür yükümlülükler var onlara da değinelim.

Topluluğun, sanayi üretim normlarına standartlarına uyum sağlaması lazım. Türkiye'nin çok iyi bilmediği CE normları vardır. Bu normlar nasıl belirleniyor? Üretim ne şekilde bu normalara uyum sağlayacak? Bunu bilmeden yola çıkmak, üretim yapmak da mümkün değil. Her türlü üretimi yaparsınız; ama, Avrupa'ya satamazsınız. Çünkü, Avrupa, sadece bu standartları taşıyan malları kendi bünyesine alacaktır. Örneğin bir malın üretiminde eğer çevreye zarar

verici unsurlar varsa, diyelim ki pet şişeler, çevreye atılıyor; yani üretim çevreye zarar verici unsurları taşıyorsa onları sınırlandıracak bir sistem olması lazımdır.

Bir başka örnek vereyim: Buzdolabı üretiyorsunuz, buzdolabında belli bir teknolojiye göre üretim yapmanız lazım. Eğer o tekniği yakalayamadıysanız o malı bedava verseniz almayacaklardır. Dikkat ediniz bunun tarifelerle hiç ilgisi yok. Gümrüğü sıfır, miktar kısıtlaması yok, kota yok. Bunlara tarife dışı engel diyoruz.

Değerli dostlar Avrupa'da bunun için iki tane çok önemli komite var. Bir tanesinin adı Avrupa Standartlar Komitesi; diğeri de Elektro Teknik Komitesi. Onlar da elektro teknik sektöründeki normları saptıyorlar. Bunlar direktiflerle oluşuyor, bu Bakanlar Konseyinden çıkıyor, üye devletlere yollanıyor. Avrupa'da 3 bin tane üretim normu vardır. Bu üç bin üretim normunun 2500 tanesi yürürlüğe girmiştir. 1992'de meşhur tek pazarın oluşumuyla birlikte 2500'e yakın norm yürürlüğe girmiştir ve kalan 500'ün de 1.5 sene içinde yürürlüğe gireceği beklenmektedir. Dolayısıyla, Türkiye, bu normlara uyum sağlamadığı sürece hiçbir şey yapamaz. Türk mallarının çok azı bu standartlara uyum sağlıyor. Türk Standartları Enstitüsü, bu iki komiteye gözlemci olarak katılmaktadır ve oy hakkı yoktur; ama diyorlarki; "mademki senin ülken gümrük birliğine gidiyor, barı şunları not et, bunları mevzuatına kazandır... şu yolda düzenlemeler yap, ki üretimi de ona göre yap" üretimin bir planlaması olacak, ona göre kaynak ayıracaksınız, bir iki yıl sıfıra çalışacak, üçüncü beşinci yıldan sonra rantabl, fizibl olacak. Bu bir iki günlük iş değildir.

Türkiye'de üretimin yaklaşık yüzde 7-8'i bu normaler uygundur. Geri kalan ise bu normların dışındadır. Garanti belgeleri istiyorlar, üretim normlarına uygunluk belgeleri istiyorlar. Almanya'nın meşhur yeşil noktası vardır. Bunların hepsi gümrük birliğiyle bağlantılıdır.

Gümrük Birliğiyle gelecek olan ikinci önemli husus; dış ticaret politikasına otomatik taraf olma yükümlülüğüdür. Burada hukuki tikanlıklar da söz konusudur. OGT çok sık değişiyor. Şu günlerde OGT'nin ortalama limitleri yüzde 5.5. Uruguay Raund'unda bu yüzde 30 aşağı iniyor, demek ki 2-2,5 puan daha aşağı iniyor. Gittikçe uluslararası ticaretteki bu meşhur globalizasyon, küreselleşme

dediğimiz olgu, serbest ticaret olgusu. OGT limitlerini aşağı çekiyor, bir süre sonra belki 2000 yılında OGT yüzde 1'lere, belki de sıfırlara inecek.

Şimdi, ben gümrük birliğine gidip bunlarla çakıştığım andan itibaren OGT aşağı indikçe benim TGT'em de aşağı inecektir,

Sonuç olarak, bunu yaparken, Avrupa Topluluğu, bana da sadece danışacak, ama benim gümrük birliği içerisinde oy hakkım yok; çünkü ben tam üye değilim. Onun için defalarca söylüyoruz ki, gümrük birliği eğer yaptırabilirseniz tam üyelikle anlamlı; yoksa, eğer bir tarafta gümrük birliğine girip yükümlülükleri üstlenecekseniz: öteki tarafta oy ve söz hakkına sahip olmayacaksınız ve sizin taahhütlerinizi size sormadan Uruguay Raund'unda Tokyo Raund'unda aşağı doğru çekebilirler. Biz de onlar nereye gidiyorsa oraya gitmek zorunda kalacağız. Kısacası egemen yetkilerimizin bir bölümünü topluluk organlarına devretmek durumundayız. Bunu karşılayacak Anayasa hükmü de yoktur. Bizde egemenlik kayıtsız şartsız millete aittir. Ancak bu durumda egemenlik yetkilerinin bir bölümünü devretmek zorundayız. Yani, Türkiye, gümrük birliğine girince egemen yetkilerinin bir bölümünü Topluluğa devretmek durumundadır.

Bir başka olgu: fikri haklar, patent konusu.

Gümrük Birliğine girdiğiniz zaman kaçınılmaz biçimde Avrupa'nın patent hukukuna tabi olmak durumundasınız. Ayrıca fikri haklar mevzuatına da taraf olacağız ve bunları da iç hukukumuzda yasalarla düzenleyip uygulamaya başlayacağız. Bu konuda da hiçbir çalışma yok.

Bir başka önemli konu; antitröst menfaat, rekabet hukuku kurallarıdır. Toplulukta serbest rekabeti kısıtlayıcı her türlü anlaşma yasaktır. Pazar paylaşmak için kartelleşmeyi, monopolü engelleyecek anlaşmalar yasaktır. Topluluk Adalet Divanı, bu konuda son derece önemli kararlar alıyor. Örnek vereyim.

Bir firma düşününüz, pazarda çok büyük güçlü firmalar var, çok uluslu firmalar var ve yüzde 15-17 pazar payına sahip. Birbirlerine rekabet edip fiyatı aşağı çekmek yerine anlaşılıyorlar. Gel, kâr marjlarımızı yüzde 12'de tutalım. Sen beni vuracağına, ben seni vuracağıma gel anlaşıp pazarı paylaşalım diyorlar. İşte böyle

çalışmalar yasaktır. Çünkü, dikkat ederseniz o zaman rekabet olmuyor, rekabet olmayınca fiyat aşağıya inmiyor. Oysa, sistemin özü serbest rekabettir. Serbest rekabetin doğal sonucu fiyatın aşağıya inmesi, kalitenin ucuza alınmasıdır. Sistemin özünü bu oluşturuyor. Şimdi gümrük birliğine girdiğiniz zaman bu kartel hukukuna, antitröst mevzuatına uyum sağlayacak yasayı çıkarmaya mecbursunuz. Türkiye'de bu konuda bir çalışma var, ama bir türlü yasalasamadı. Gümrük Birliğine girene kadar bunu da yapmanız lazım. Aksi halde, karşı taraf size, bugün tekstilde yaptığı gibi, başka sektörlerde de antidamping vergisi koyar, antisübvansiyon vergisi koyar.

Diğer bir önemli konu: Devlet tekellerini kaldıracaksınız. Neden tekeller kalkıyor; çünkü, tekel, mesela KİT, tüketiciye fiyatı empoze ediyor. Tekelde rekabet yok, monopoller kalkacak, yeniden düzenlenecek, önemli ölçüde kaldırılması lazım. Çünkü, tüketicinin korunması söz konusu, sistemin özünde bu var.

O halde, bu yolda da Türkiye'de mutlaka bir mevzuat değişikliğinin yapılması gerekiyor. Dikkat ederseniz, bütün bunlar, tarifelerle hiç ilgisi olmayan konulardır. Bunların değişmesi lazım, yeniden düzenlenmesi lazım. Yani, kibrit sektörünü herkese açacaksınız, başkaları da üretecek, rekabet olacak. Bunun için yasa çıkaracaksınız, düzenleme yapacaksınız.

Tüketicinin korunması çok önemli. Toplulukta standart dışı kalitesiz malı tüketiciye satamazsınız. Avrupa Topluluğunda tüketici örgütlüdür. Bunun için yasal düzenlemeler yapılmıştır. Belli firmalar var, bunlar etüt yapıyorlar, hangi fiyattan hangi mal en optimaldir diye, listelere giriyor; otomobil içinde böyle, beyaz eşya için de böyle ve tüketiciye her an örgütler bilgi soruyorlar. Bizde bu mevzuat yok.

DR. ECZ. AHMET REHA KARACA - Haluk bey, burada bir şey sormak istiyorum.

Otomobilde, Türkiye'de, Avrupa'da teknoloji dışı olan modelleri üretirler. TOFAŞ ve Renaultta. Bu demode teknolojik modellerin üretilmesi sürecek mi, yoksa artık bunlara son verilecek mi?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Burada yasal bir düzenleme yok, burada tamamen piyasa koşulları geçerli. Eğer o modeli üretip de satıp halen kar edebiliyorsanız, onu önleyecek bir şey yok. Avrupa gibi ülkelerde tüketici son derece hassas, satamazsınız. Onun için, piyasa kendi içinde bu tür üretimleri zaten ortadan kaldırıyor.

Otomotiv sanayiinde Avrupa'da kâr marjları yüzde 8-10 civarında. Bizde kâr marjları ise yüzde 120 civarındadır. Tofaş ve Renault da öyle. Bunun yüzde 70-80'ini enflasyon bitiriyor, geriye yüzde 30 civarında bir kâr payı kalıyor, bu da yüksek. Türkiye'de girdi maliyetleri içinde en pahalı olan enerjidir. Aşağı yukarı, biz Avrupa'dan üç misli pahalıya kullanıyoruz. Buna mukabil el emeğinde bizim avantajımız var.

Değerli arkadaşlar, gümrük birliğinin getirdikleri söylediğim gibi, tüketicinin lehinedir, sanayinin aleyhinedir. Yani, tüketici, kaliteyi ucuza alacaktır. Bu durumda ne olacak: ben hesabımı yaptım. Gümrük Birliğine girdikten sonra, bu yükler halen yüzde 66 civarındadır, bunu sıfırladığınız zaman BMW sıfır araba ile Tempra arasındaki fark son derece ihmal edilebilir bir rakama geliyor. Yüzde 5 civarına geliyor. O kadar farkı göz önüne alan kişi BMW mi alır, Tempra mı alır? Dolayısıyla Tempra, o yüzden yüzde 35 karını yüzde 5'e çekecek, fiyat aşağıya inecek, bunu indirmeye mecburdur.

Yalnız burada Türkiye'nin halen bir korkusu var, bu korku da Avrupa'nın işine geliyor. Türkiye diyor ki, "Benim iki sektörüm fevkalade kötü; otomotiv sanayi ve beyaz eşya sanayi, bunların dayanması mümkün değil"

Görüşmelerde Türkiye "Benim otomobil sanayim fevkalade kötü, beyaz eşya sanayimin de problemi var. Acaba, 5 sene kadar bu iki sektörü Gümrük Birliğinin dışına çıkarabilir miyiz? Yani ben halen Gümrük Vergisi. Konut Fonu, hiç olmazsa bu ürünler için bir süre daha uygulamayı devam ettirebilir miyim: diye sordu. Avrupa Topluluğu buna karşılık tekstilde taviz istemiştir.

Uluslararası pazarlıklar da çıkar ilişkileri üzerine kurulmuştur. AT yetkilileri "Gelin tekstil de 5 sene ileriye taşıyalım" demiştir. Bunun üzerine bizimkiler vazgeçtiler. Tekstil İhracatçıları Birliği Başkanı Halit Narin idi; ilk görüşmeye gittiler. Bizimkiler "130 bin

tonla kendi kendimizi sınırlayalım" dediler ve tekstilde damping yaptık. İç piyasaya verdiğimizden daha ucuzunu dış piyasaya verdik. Geldiler yüzde 30 civarında damping marjı saptadılar ve Türkiye'ye ya rekabet koşullarını eşitlemek, ya da, yüzde 30 oranında anti damping vergisi koyacaklarını ya da kendi kendisini kısıtlamasını istediler" Türkiye oturdu hesap yaptı ve tekstilciler razı oldular.

Türkiye 130 bin ton tekstil üretiyor, adamlar 90 bin ton dediler. 91.500'e bağlandı, yani, şimdi, pazar karşımızda, ben 90 alırım. Öteki de 130 satarım dediği zaman, alıcı lehine bir tablo var. Tekstil kotaları 91.500'e bağlandı, sonra bu, her yıl 1.000 ton 1.500 ton artarak gidiyor. Belki 100 bin tona geldi

Sonuç şuraya geliyor. Sanayinin üzerine bir takım yükler var. Türkiye, otomotivimi beyaz eşyayı kurtarayım dediği zaman tekstili batırıyor. AT de hemen tekstili ortaya getiriyor. Yapılan hesaplara göre Gümrük Birliğine girdikten sonra, her türlü kısıtlama ve özellikle tekstilde kotalar kalktıktan sonra satışıyla sağlayacağımız girdi bu iki sektördeki zararımızdan daha yüksek olacak gibi gözüküyor. Onun için, Türkiye, yanlış hesap Bağdat'tan döner derler ya, bu görüşme stratejisini geriye aldı.

Sonuç olarak, otomotiv sanayiinde ve beyaz eşyada Türkiye çok büyük sorunlarla karşılaşacak, tekstili kurtaracak.

SORU : Yani, Türkiye, öncelikli sektör tercihini yaparak bütün çalışmasını yaparak o sektöre kanalize etti. Mesela Bereca Fabrikası kapandı çok memnun olduk. Yıllarca kâr eden kuruluş, nihayet, ithalat karşısında kapandı. Oh çok şükür. Türkiye bu işten kurtuldu.

SORU : Haluk Bey, mesela birinci katta Gümrük Birliğine rahat adım atabileceğiz. Bunun ikinci, üçüncü katlarında, kişilerin serbest dolaşımı malların serbest dolaşımı, sermayenin serbest dolaşımı; bunların hiçbirine dahi girme imkanımız yok, belki birkaç sene sonra zor girebiliriz, çünkü aramızda 25 senelik bir farkımız var.

Şimdi biz bu serbest dolaşıma Avrupalı vatandaş olarak giremiyoruz. Peki, Avrupalı girecek mi? Türkiye'de serbest dolaşacak mı? Avrupalı bir mühendis veyahut bir eczacı gelip bizim ülkemizde iş yapabilecek mi?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Soru çok güzel, sorunun iki boyutu var. Bizim Avrupa ile yaptığımız anlaşma tek taraflı değil. Katma Protokolün 36 ve devamındaki maddeler. Özellikle 37. madde, işçilerin serbest dolaşımını iki taraflı düzenliyor. Türk işçisi de gidip orada serbestçe dolaşacaktır. Avrupa'daki işçi de Türkiye'ye gelecek serbestçe dolaşacak; ama, ülkelerin ekonomik ve sosyal yapılarına baktığımız zaman biz de ağırlık işçide, onlarda ise işverende.

Bir de biraz evvel söylediğim gibi, bu, Gümrük Birliğiyle bağlantılı değil, ama mevzuatın yakınlaştırılması lazım. Bizim öyle mevzuatımız var ki, Avrupalı işçilerin Türkiye'de çalışmasına da mani. Halâ 1930'lardan kalan "Bazı Meslek ve sanatların icrasının Türk Vatandaşlarına Tahsisi Hakkında kanun" var. Bu kanuna göre Boyacılık hizmetleri, kapıcılık hizmetleri Türk vatandaşları tarafından yapılacak; şoförlük hizmetleri Türk vatandaşları tarafından yapılacak; eczacılık biraz daha farklı, bu bir ücret mukabilinde bir iş yapmak. Eczacılık sektöründeki konu aynen doktorlukta da olduğu gibi yerleşme hakkı kapsamına giriyor ve bu ayrı bir madde ile düzenlenmiştir. Mesleğinizin hukuki temelini, mesnedini bilmenizde yarar var.

SORU - Sevk meselesi var; Konseyin 433 sayılı kararı var. Diplomanın tanınması denkliği; sonuçta. Avrupa Birliği, eczacı mühendis ya da doktor her ülkede serbestçe mesleğini yapabilme... Konuşmanızın başında da söylediğiniz gibi, Ulusal nosyonu kalkıyor ya, siz gidip bugün Fransa'da diplomanız denk olduğuna göre sanatınızı yapabileceksiniz, o da gelip burada yapabilecek.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - O konuya geleceğim, sözümü tamamlayayım da.

Bırakınız, mevzuatınızı değiştiriniz. Mevzuatı açsanız da merak etmeyin, ne Alman gelir ne Fransız gelir. Kimse de buraya gelip çalışmaz.

Demek ki her ne kadar anlaşmada karşılıklılık varsa da, aslında kişilerin serbest dolaşımı, daha çok Türk işçilerin lehine çalışacaktır; ve bunun 1 Aralıkta 1986'da yürürlüğe girmesi gerekiyordu ama maalesesef karar otomatik değil, görüşme yapılacak ve bu tarihte bu sistem işleyecekti.

Avrupa'da 16 milyon işsiz varken , o tarihlerde tam üye olmuş Yunanistan İspanya ve Portekiz'in işçilerine dahi, daha henüz serbest dolaşım hakkı tanınmamışken, Türk işçisine bu hakkı vermek istemediler. Bugün de bu tablo halen devam ediyor. İşçilerin serbest dolaşımı Türkiye tam üye olabilirse ve bir geçiş döneminden sonra işleyebilecektir.

Geliyorum serbest meslek sahipleri konusuna.

Gerek Roma Anlaşmasının meşhur 52. maddesi , gerekse bizim Katma Protokol'ün yanılmıyorsam 40'lı maddeleri arasında, serbest meslek sahiplerinin yerleşme hakkı öngörülüyor. Onlara serbest dolaşım denmiyor. Sadece işçilere serbest dolaşım; serbest meslek sahiplerine yerleşme hakkı tanınmıştır. Değerli arkadaşımızın biraz evvel belirttiği gibi bir İtalyan doktorun gidip Fransa'da bir muayenehane açıp ticari faaliyete yahut mesleki faaliyette bulunabilmesi olayı.

Bu konuda en büyük güçlük, sizin de belirttiğiniz gibi diplomaların karşılıklı tanınması. Bakıyorsunuz bir ülkede tıp tahsili altı yıl uzmanlık gerektiriyor ayrıca alanına göre değişiyor. Bakıyorsunuz aynı uzmanlık için bir başka üye devlette tahsil süresi beş yıl, uzmanlık dört yıl. Bir ülkeye bakıyorsunuz dört yıl tahsili var, ama uzmanlık beş yıl.

İtalya'da operatör olmuş diplomasını da almış Fransa'da çalışmak istiyor ama Fransa mevzuatına göre Fransa'da tıp tahsili süresi farklı. Ben, minimum altı yıllık bir tıp eğitimi dört yıllık uzmanlık sertifikası ararım diyor.

İtalya'nın elinde beş yıllık üniversite mezuniyetiyle ilgili diploma var. Olmuyor şart yerine gelmiyor.

Değerli arkadaşlarımız Avrupa Birliği, en büyük güçlüğü bu konuda yaşadığı halen de birçok sektör düzenlenmemiş vaziyette, tek düze kurallara bağlanmamıştır. Gümrük Birliği otomatik, işletirsin ve gayet başarılı olur; ama serbest meslek sahipleri söz konusu olduğu zaman, bunların yerleşme hakkı, sektörler itibarıyla tam olarak tamamen geçerli değil.

Avrupa Topluluğu Adalet Divanı'nın ilginç bir kararı var. Bir Fransız kalkıyor İtalya'ya gidiyor eczacılık tahsili yapıyor. İtalya'da

eczacılık tahsil dört yıl, Fransa'da ise beş yıl. Fransa'da Paris'te eczacılar odası "Fransa'da eczane açabilmek için bir Fransızın beş yıllık bir eczacılık diplomasına sahip olması lazım. - Belki rakamlar yanlış olabilir, ama anlatmak istediğim Divan kararının özüdür. Şimdi bir Fransız Roma'da tahsil yapmış, dört yıllık bir eczacılık fakültesini bitirmiş ve bir İtalyanla evlenmişler ve birlikte Paris'e gelmişler. Burada eczacılık yapacaklar. Her ikisi de odaya başvuruyor eczane açabilmesi için. Fransız oğlanın başvurusu reddediliyor. İtalyan kızın başvurusu kabul ediliyor. Niye bu böyle oluyor? Gereğesinde oda bunlara diyor ki; "Fransa'da mevzuat halen değişmediğine göre, bir Fransız'ın eczane açabilmesi için beş yıllık bir eczacılık tahsilini yapması lazım. Siz Fransızınız dört yıllık bir üniversiteyi bitirmişsiniz."

"Yasada sadece Fransızlar diyor". Bu nedenle İtalyan'a veriliyor aynı durumdaki Fransızlar kendi ülkelerinde eczane açamıyor.

Sonuçta bu iş Divana gitti. Lüksemburg'daki Adalet Divanı'na gitti. Adalet Divanının verdiği kararda diyor ki: "Bir yüksek eğitim yapıldığı ülkedeki koşullar neyse, bu koşullara uygun olarak diploma alındıysa bu diplomaların diğer üye devletlerde de geçerli olması lazım." Sonunda İtalya'dan diploma alan Fransız da Fransa'da eczane açma hakkına sahip oldu.

Sonuçta serbest meslek sahiplerinin bu sirkülasyonu çok daha zor. Çünkü dediğiniz gibi diplomaların tanınması olayı büyük sorunlar yaratıyor. Hukuk meslekleri, özellikle avukatlık için de bu geçerli. Bazı ülkelerde altı yıllık hukuk diploması, dört yıllık avukatlık stajı arıyorlar; bazı ülkeler, dört yıllık yüksek tahsil üç yıllık staj arıyor; bazısı, beş yıllık tahsil, 1.5 yıl staj diyor. Burada aradan 40 küsur yıl geçti, hala başarılı olunamadığı görülüyor ve bir çok sektörler halen düzenlenebilmiş değil. O nedenle, bu da ayrı bir nokta.

Bir önemli konu da devlet yardımlarıdır. Devlet yardımları, sanayi üzerinde gerek üretimde, gerek ihracatta var ve bunların da Ortak Pazarla bağdaşmadığı için kaldırılması lazım. Bunu, zaten Roma Antlaşması üye devletler için 92. maddesinde yasaklamış. Çünkü devlet devamlılık unsuru olduğunda olmuyor, biraz önce bir

arkadaşımızın belirttiği gibi düşünün, bir sektör habire devletten yardım alıyor devletten yardım aldığı için yaşayabilirlik şansı fazla o zaman fiyatını düşürüyor. Bir zaman bizde vardı, ihracatta vergi iadesi vardı. Bazı rafine teşvikleri kabul ediyorlar. Şimdi onun için, prensip itibariyle demek ki devlet yardımlarının da Türkiye ile Avrupa arasındaki ilişkilerde yasaklanması kaldırılması gerekiyor. Devletin, elini, gerek üretimden gerekse ihracattan çekmesi lazım. Burada da bu bizim özelleştirme o sisteme uygun.

Tansu Hanım da geçenlerde söyledi. "Biz, bu özelleştirme paketini hazırlarken, 1995 Gümrük Birliği hedefine daha kolay yaklaşmak için de getirdik." dedi.

Epey sohbet ettik sorularınız varsa, onlara da cevap arz edeyim.

Buyurunuz efendim.

ECZ.AHMET YÜKSEL URAS (TEB Merkez Heyeti Başkanı)
Türkiye'nin Gümrük Birliğine girmesiyle beraber, tahmin ediyorum, serbest mesleklerin serbest dolaşımı yerleşim hakkı 1998'de; şimdi otomatikman Türkiye, iki sene sonra bunlara uymak mecburiyetinde. Yalnız diplomaların muadiliyeti veyahut da geçerliliğinin yanında, bugün eğer o tarih geldiği zaman, ben Fransa'ya, Almanya, İtalya veyahut da başka bir Avrupa ülkesine gidip yerleşerek mesleğimi yapmak istediğimde, orada eczane açmanın koşulları var kendi kanunlarına göre; nüfus tahdidi var, eczanede bir süre çalışmadıkça serbest mesleğini icra edememek var, eczane açamamak durumu var. Onlar önüne bir set olarak çıkıyor.

Türkiye, eğer kendi mevzuatını ilerde bu muhakkakki gerçekleşecek, bu şekilde düzeltme yapmaz ise ki, Türkiye'deki eczacılık tahsili süresi Avrupa'nın birçok ülkesindeki tahsil Türkiye'dekini karşılıyor.

Biz kendi yasamızda bir düzenleme yapmazsak burada Avrupalı gelip bakir olan bir yerde acaba mesleğini rahatça icra etme imkanı bulabilecek mi? Türkiye'de bir tahdit yok, kanunlar yok. Meslektaşlarımız bundan bir zarar görecektir gibi geliyor bize. Bu yasaları da değiştirmek mecburiyetinde olursak herhalde daha iyi olur gibime geliyor.

PROF.DR.HALUK GÜNÜĞÜR - Evet, endişelerinize ben de aynen katılıyorum. Biraz evvel de söyledim zaten. Bu anlaşma, kesinlikle iki taraflı, karşılıklı durumu var. Yani, bir tarafta Türkiye bir şeyler yapacak öteki tarafta Topluluk da bir şeyler yapacak. Yalnız dediğiniz alan şu aşamada henüz düzenlenmiş bir alan değil, sadece eczacılar için değil, avukatlık için de aynı durum var doktorlar için de aynı durum var. Sadece burada gerçek kişilere de bakmayın tüzel kişiler de sistemin içine girecek; şirketler; sigortacılık şirketleri olsun, bankacılık sektörü olsun. Bu alanlar henüz daha düzenlenmedi.

Yalnız bu söylediğimiz alanlarda, ekonomik entegrasyonu sağlamak bakımından bu tür üretim unsurlarının da kişiler olsun, sermaye olsun ve hizmetler olsun; mutlaka geliştirilmesi lazım. Yalnız bu söylediğiniz noktalar salt Gümrük Birliğinin dışında kalıyor. Bunu şu aşamada Türkiye'nin yapma zorunluluğu yok, var da yok; var anlaşma öngörülmesi; ama, mutlaka şu tarihte yapacaksınız diye bir yükümlülüğü yok, tarih olan yerler Gümrük Birliğinde var; ama, diğer sektörlerde, dört özgürlüğün üçü için se kesin bir tarih saptanmıyor. İşçiler için o 1986 tarihi vardı, ama orada da başka nedenlerle, siyasi ve sosyal nedenlerle sağlanmadı.

Eğer, Türkiye, bana sorarsanız, tam üyelik yolunda bir yeşil ışık aldığı zaman sözünü ettiğimiz yerleşme hakkı gündeme gelecek. O mevzuat ne ise onu bizim de kabul etmemiz gerekecek; ama, son görüşmelerde bu sektörün de süratle düzenlenmesi yolunda bir ilke kararına vardılar. Bu serbest meslek mensuplarına ilişkin, yani hizmetlerin serbest dolaşımı dediğimiz olay.

Yalnız, Avrupa buna neden rıza gösterdi dersiniz, işçilerden çok çaktı. Onun için işçilerin serbest dolaşımına ışık yok, ümit yok; ama bu serbest mesleklerde var. Avrupalı ülkesindeki Türk işçileri, kültür düzeyi fevkalade düşük ve toplumun sosyal yapısına dokusuna zarar verecek unsurlar olarak görüyor. Serbest meslek sahibi ise Avrupalı için en azından kalifiye bir insandır, elittir, aydıundur ve belli bir üniversite tahsilini de yapmıştır. Toplumun sosyal dokusuna zarar verecek unsurları da içermiyor; tam tersine belki faydası da vardır diye o noktada daha esnek davranıyor. Ama Türkiye'nin -hukuki açıdan söylüyorum- şu aşamada Gümrük Birliğiyle birlikte serbest meslek sahiplerinin bunun içinde doktor eczacılar var; böyle bir

uyarlama zorunluluğu, kârlılıklılık zorunluluğu yok. ama, tam üyelikle birlikte mutlaka olacak.

ECZ. AHMET YÜKSEL URAS (TEB Merkez Heyeti Başkanı) Haluk Bey, 1998 diye bize intikal eden bir tarih var.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Hayır üzerinde çalışılıyor; ama, anlaşmada, katma protokolde böyle bir madde yok; yani, şu tarihte bunu yapacaksın diye madde yok. Ama, dediğiniz gibi, bu yolda görüşmeler yapılıyor. 1998 tarihi söyleniyor, ben de biliyorum bunu; ama 1998 tarihi gelip de bu yapılmazsa, şu maddede şu yazılıydı da niye yapmadın diyemiyorsunuz, onu söylemek istiyorum.

SORU - Bu konuda mütakabiliyet var değil mi? O bize tanırsa biz de ona tanırız.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Tabii, iki tarafı.

ECZ. AHMET YÜKSEL URAS (TEB Merkez Heyeti Başkanı) - Ama orada eczane açmanın şartları ayrı, bizde ayrı. Bizde eczane açmak serbest orada serbest değil.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - İşte zorluk da oradan geliyor.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Avrupa Birliği'nde de değişik uygulamalar var efendim. Peki niye onlar entegrasyona girmemiş. Mesela Fransa'daki eczanelerdeki bazı şartlarla, tahditlerle; nüfusa göre metreye göre olan tahditle; mesela Almanya veya Portekiz'deki durum değişik.

Buradan şu neticeye varmak istiyor herhalde Sayın Başkanım. Şimdi biz bir yasa çıkarsak ve burada nüfusa vesaireye göre bazı tahditler getirsek; yarın böyle bir entegrasyona girdiğiniz zaman bizim bu şartlarımıza uyamayan veya bu nüfus miktarına intikal edemeyen o meslek sahipler burada eczane açmak veya meslekelerini burada icra etmek şansına sahip olamazlar. Şu anda Avrupa içinde oldukları gibi, herhalde o noktaya getirmek istiyorsunuz?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Evet

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Bu konuda bizi aydınlatabilir mısınız?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Şunu söylemek lazım, aslında genel kural şu. Biraz evvel de söylediğim gibi, enteresan bir Divan

kararı var, orada diyor ki, "Bir serbest meslek sahibi için gerekli olan üniversite eğitim koşulları bu eğitimin yapıldığı ülkede ne ise ona uygun olarak bu eğitim yapılmışsa, diğer ülkelerde de geçerli olur." Ana kural bu. Dolayısıyla bir Alman eczacılık eğitimini Portekiz'de yapmış ve eczane açma hakkını Portekiz mevzuatına göre kazanmışsa, gelip Almanya'da da aynı hakka sahip olması gerekiyor. Ana kural bu.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Ama oradaki şartlara uymuyorsa ne yapacak?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Uyumsuzluk anında, insanlar gidiyor, biraz evvel Fransa örneğinde söylediğim gibi, dava açıyor.

ECZ. AHMET YÜKSEL URAS - O diploma konusu; tahsil...

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Aynı şey, hiç fark etmez.

ECZ. AHMET YÜKSEL URAS (TEB Merkez Heyeti Başkanı) - Hayır; ama, eczanenin, serbest bir eczanenin sağlık konusu. Avrupa'da sağlık müesseselerinin açılması yarı bir statüye bağlı. Sağlık hizmetleri, korumalı meslekler içerisinde ve rastgele bir yerde tahsilleri tutuyor diye eczacılığı serbest olarak icra edebilme koşullarını da ayrıca getirmiş. Vatandaşın sağlığını iyi korumak için. O koşullar da var. Türkiye'de bu tamamen başı boş.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Anlıyorum; yalnız, Divanın yaklaşımı. Divan kararının bir paragrafında da şunu söylüyor: O aranılan asıl kural diploma süresi için; ama diyor ki: "Bir eğitimin yapılması sonucunda mesleğin icrası için mesleğin yapılacağı ülkenin koşullarına uygun olursa buna bir üye devletin hayır demesi, bu izni vermemesi söz konusu olmaz" diyor. Dolayısıyla buna yolda bir ışık tutmuş ve de işin enteresan tarafı; orada gidip siz Avrupa Topluluğu Divanı'ndan karar almak suretiyle devleti mahkûm edebiliyorsunuz ve bu karar da zorunlu olarak üye devletleri bağlıyor. Halbuki, bizim açımızdan olaya baktığımızda, söz gelimi, bir Alman gelip burada bir eczane açacak ise ve de bu yolda Ortaklık Konseyi'nde bir karar alınmışsa ve de siz bir şekilde. Alman, Türkiye'nin koşullarına uymuyor; sağlık koşulu, süre koşulu, diploma koşulu olsun; siz bunu reddettiğiniz zaman Alman'ın başvuracak yeri yoktur. Divan kararıyla Türkiye'nin mahkûm olması söz konusu değil. Bakınız burada iki taraflı işlemiyor.

ECZ. AHMET YÜKSEL URAS (TEB Merkez Heyeti Başkanı) - O zaman, yasalarımızı kendimizi koruyacak şekilde düzenlememiz lazım, hazırlık yapmamız lazım.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - İşte onu diyorum; ama, bu, bu günün konusu olmayabilir, bakin 1998 lafları ediliyor, 2000 yılına da sarkar bu doğru. Biz daha günü belli olanları yapamadık ki, Gümrük Birliği'nde bunu gördük. Şimdi burada bunun süratle yapılması lazım, bunların da çıkması lazım. Bu otomatik değil, yani anlaşmada tarihi yok.

ECZ. GÜRAL ŞAHİNOĞLU (TEB Merkez Heyeti Genel Sekreteri) - Avrupa Topluluğuna ilişkin Bakanlıklarda çeşitli çalışmalar yapıyor. Sağlık Bakanlığında Türk Eczacıları Birliğine, Türk Tabipleri Birliğine ve Türk Dişhekimleri Birliğine çağırı geldi, geçtiğimiz Temmuz ayında. Orada serbest dolaşım konusu söz konusuydu. O konuda görüş soruldu. Biz kendi aramızda bir protokol oluşturmak ve bu konuda ayrıntılı bilgi edinmek için süre istedik, bütün birlikler de süre istediler kendi içimizde çalışmalar yapacağız diye.

Sayın Başkanın da biraz evvel bahsettiği gibi, bazı ülkelerde eczacılık fakültesinden mezun olduktan sonra belli bir süre başka bir eczacının yanında çalışma zorunluluğu var. Türkiye'de böyle bir zorunluluk yok. Biz bu kanunları tekrar gözden geçirirken, o ülkelerle uyum sağlayabilmek için bu tip süreleri optimum seviyede tutup kanunlara yerleştirmemiz lazım.

ECZ. AHMET YÜKSEL URAS (TEB Merkez Heyeti Başkanı) - Efendim, kafamı meşgul eden bir konu da: Avrupa'da serbest piyasa ekonomisi, antidamping yasası ve antitröst yasaları mevzuatı var.

Şimdi ilaç konusu, tahmin ediyorum, diğer sanayi ürünleri içerisinde hem yüksek teknoloji isteyen bir üründür ve hem de ayrı bir statü serbest piyasa ekonomisi kuralları içerisinde ayrı bir statü içerisinde gibi gelir. O da şu: Avrupa'da çalışan, eczacılık yapan dostlarımız arkadaşlarımız var. Bu üzerinde fiyat konusu olmasına rağmen her yıl bu ülkelerden veyahut da iki üç ayda bir ilaç fiyatlarının sigortalı kesimin veyahut serbest vatandaşın, yani reçetesiz satılanların da hangi fiyatlarla satılacağını belirlenmesi

var ve bu fiyatlar sabit kalıyor. Gerçi firma firma belki ilaç aynı formülasyonun içerisinde değişiklik oluyor; ama, fiyatta bir standartlık var ve bu fiyatlar sabit kalıyor.

Acaba, bu da sağlığın yahut Sağlık hizmetlerine büyük katkısı olan ilacın dejenerasyonunu önlemek veyahut da bir kontrole alıp bunu belli bir formasyonda tutabilmek için amaçlanıyor.

Bu konuda bir yardımcı olabilir mısınız?

Türkiye'de ilaçları düzenleyen 1262 sayılı yasa 1928 tarihli'dir. Almanya 1960'lı yıllarda ilaç için bir yasa çıkarmaya çalışmış ve hayatiyete geçirmiştir. Almanya, diğer Avrupa ülkelerine ilaç için yasa hazırlarken Türkiye'nin bu konudaki 1262 sayılı Yasasından istifade etmiştir. Daha halen de bu yasa yürürlüktedir. Bugünlerde tadilat yapılması yahut bazı maddelerinin günün koşullarına uyması sağlanmak istenmektedir.

Acaba, bu ilaç fiyatlarının, orada serbest piyasa ekonomisi içerisinde olup da nasıl sabit tutuluyor ve hiçbir müessesede bir ilacın pazarlıkla daha aşağıya bir eczaneden alamıyorsunuz ve hiçbir üretici firmadan da alamıyorsunuz. Yani, fiyat, karşılıklı kişiler tarafından; yani, tüketici, ilacın alıcısı olan sigorta kurumu, o sigorta kurumuna ulaştıran mesleğin yetkilileri ve üretici tarafından ortaklaşa hazırlanan bir konu oluyor. Bunda da devletin kontrol mekanizması veyahut da gözlemi üzerinden kalkmıyor. İlaçta bu konu var.

Bu konu, bizim mesleğimiz için, Türk Eczacıları Birliği için şu önemimizdeki bir yıl içerisinde büyük önem taşımaktadır.

Bu konuda bize aydınlatıcı veyahut Avrupa'da bunun nasıl olduğuna ilişkin bilgi verirseniz...

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Şu anda hiçbir şey söyleyemem. Neden söyleyemem onu da açıkça söylüyeyim.

Spesifik olarak sektör mevzuatı nedir, doğrusunu isterseniz bu konuda çalışmadım. Makro planda bir takım araştırmalarımız var; ama mikro düzeye bugüne kadar inmedik. Yalnız, söylediğiniz konu fevkalade önemli bir konu. Sektör sektör bunun etüt edilmesi lazım. Topluluk mevzuatında durum nedir? Yasal düzenlemede durum nedir? Üye ülkeler bazında durum nedir? Türkiye bazında durum nedir? Bunun kıyaslamalı bir etüdünün yapılmış olması lazımdır.

Taktir edersiniz ki, benim bunun ayrıntısına girebilmem ve hele şu anda bir şey söylemem çok yanıltıcı olur.

Türkiye'de bu konuda büyük bir boşluk var sadece sizin alanınız için değil; diğer alanlarda da hukuki hizmetler açısından problem var, tıp hizmetleri açısından var eczacılıkta var, diğer sektörlerde de çok önemli sorunlar var. DPT'de yapılan çalışmalar var biliyorum. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinde mevzuat uyum için sektör etütleri yapılıyor. Onu biliyorum: Hazine'de birtakım çalışmalar yapılıyor; ama bunların hiçbirinin doyurucu olmadığını da biliyorum. Bu tür etütlerin konusunda uzman kişilerin çalıştığı, profesyonel özel kuruluşlarca yapılması daha doğru olacaktır.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - İki sorun var; birisi, daha ne olması ricasıyla: Avrupa'da meslek gruplarından, bu arada eczacılık grubunda, anlaşmalarda gerek tahsil açısından, gerek diğer şartlar açısından birbirine uyum sağlama şartı var mı?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Bizim meslek gruplarının Avrupa'daki meslek gruplarına...

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Avrupa Ortak Pazarındaki üyelerin, birbirleri arasında mutlak surette uyum yapma zorunluluğu var mı?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Bunu biliyorum, söyleyebileceklerimi hemen söyleyeyim, söyleyemeyeceklerimi de neden söyleyemeyeceğimi söyledim.

Meslek grupları arasında dayanışma var; ama, hala birçok meslek grupları açısından üye ülkelerin birinden diğerine farklılıkları var. Bunlar ulusal mevzuattan kaynaklanan bir takım farklılıklardır. Onun için, şu anda siz, Avrupa'yı üniform; yani, Avrupa Birleşik Devletleri olarak düşünmeyin. Ama örneğin ABD'de Kaliforniya'da mevzuat ne ise Teksas'ta da odur. Artık orası bir federal yapıya ulaşmış federal konular var; ama, Avrupa Birliği daha henüz o noktalara ulaşmadığı için, şu aşamada üye ülkelerde meslek kuruluşları arasında mevzuatın getirdiği bir takım farklılıklar var her şey aynı değil.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Var da, makro düzeyde entegrasyon şartı var mı?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Bu, bugünün konusu değil; yani, bunu belki 2000 yıllarından sonra zorunlu olarak bir araya getirecekler. Bizim açımızdan Türkiye ile ilgili olarak söyleyeyim.

Türkiye'nin de anlaşmalardan doğan böyle sektör sektör, şu sektör şöyle olacak, bu sektör böyle olacak gibi yükümlülükleri yok. Türkiye'nin neyi var; çok global bir cümle var, bizim Ankara Antlaşması'nda da var. Katma Protokol'de de var, o cümle şudur:

"Türkiye, kendi mevzuatını, geniş dönemi süresince -ki, bu dönem şimdi doluyor- hızlandırılmış biçimde ve bu dönem sonrasında girişilecek son dönemde -o dönem de 1.1.1996'da başlıyor, yani gümrük birliği tamamlandıktan sonraki dönem son dönem, üç dönem var; giriş dönemi, hazırlık dönemi, son dönem Türk mevzuatı. Topluluk mevzuatına uyulanacaktır" diyor.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Ama, henüz kendi aralarında böyle bir uyarılama yok.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Yok; şu aşamada yok. İşte zorluk da oradan geliyor. Ben nereye uyarlayacağım; mesela malların serbest dolaşımında hiç problem yok. OGT'yi koymuşlar, uyarlamışlar. Ben tamam önümü göre göre gidiyorum, ama, şu aşamada henüz bu tür meslek kuruluşları bakımından Avrupa'da üye devletler arasında farklılıklar var. O bakımdan genel olarak neye uyarlayacağımı bilmediğim için, dinamik bir sektör görünümü; öteki statik.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Efendim, sizin gibi bir kimseyle tanışmaktan fevkalade mutluluk duyuyorum. Şahsen değil Sayın Hocam, memleket açısından mutluluk duyuyorum. Çünkü, bu konuyu birçok kimselerden dinledim; fakat sizin açıklamalarınız o kadar matamatiksel bir ifadeyle o kadar şematize ve basite icra ederek; fakat, gerçeği yansıtmak suretiyle çok kolay; yani orta zekalıların dahi çok kolay anlayacağı bir şekilde izah ettiniz. Bundan dolayı mutluluk duyuyorum. Bunu da size bildirmekle görev addediyorum.

Bu anda bir soru sormak istiyorum.

Bütün bu bilgileriniz muvacehesinde, bu araştırmalarınız muvacehesinde sonuç olarak, duygularınız dahil, objektif, subjektif ölçüleriniz bunun içerisine dahil; Türkiye'nin Ortak Pazara girmesi Türkiye'nin lehine midir, aleyhine midir?

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Bir kelimeyle mi söyleyeyim?

ECZ. ADNA ÜLKÜ - Bir kelimeyle.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Lehinedir.

Yani bütün zorluklarına rağmen lehinedir; ama, nedenlerine gelirsiniz, birazdan yemek yiyeceğiz orada tamamen sohbete dönelim size biraz daha hem siyasi açıdan, hem ekonomik açıdan bunları anlatayım.

SORU - Hocam, tarım ürünlerini hiç konuşmadık; Türkiye'de tarım önemli bir olgu. Bu konu nasıl olacak.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Tarım sektörü çok özel bir sektör, Avrupa'da da şefkat sektörü olarak biliniyor. Nasıl ki, sanayide rekabet var, tarım sektöründe de korumacılık var. Tarım sektöründe, ortak tarım politikası adı altında 12'ler, yarınl6'lar, kanatlarını bu sektörün üzerine germişler. Büyük bir korumacılık ve destekleme yapılıyor. Bunun için bir de fon oluşturmuşlar. Bölgesel Kalkınma Tarımsal Avrupa Fonu diye bir fon kurmuşlar. Bu fon ne yapıyor; üç dakika içinde bunu anlatmaya çalışacağım.

Bu da çok kompleks bir yapı, basite indirmeye çalışıyorum. Tarım sektörü, sanayinin aksine doğaya bağlı bir sektördür. Yani, fabrikanın kapısını kapattığınız zaman, çatısını gerdiğiniz zaman içinde kış-yaz istediğiniz üretimi, istediğiniz kapasiteye ulaşarak yapabilirsiniz; tarım öyle değil ki. Bir bölgede güneş fazla çıktı, orası kurak oldu, sulama sistemi de yeterli olmadı diyelim, ürün yok. Dolu, fırtına, yağmur veya kar yağıyor, bu sefer ürün fazla sulamadan dolayı optimal noktaya ulaşmıyor.

Topluluk demiş ki, bizim bu sektörü kollamamız lazım, çünkü doğa koşulları nedeniyle beklenen üretim yapılmadıysa, tarım kesiminde çalışanların gelir düzeyi ne olacak? Bu ürün sanki üretilmiş ve piyasada satılmış gibi tarım sektöründe çalışanların gelir kaybını karşılamak lazım. Bu amaçla kurulan fon, 20 milyar ECU, aşağı yukarı 25 milyar dolar ve bu sektörün finansmanı için kaynak ayırmış.

Avrupa Birliği bütçesinden ödeniyor.

ECZ. GÜRAL ŞAHİNOĞLU (TEB Merkez Heyeti Genel Sekreteri)

Böylece dengeyi de sağlamış oluyor. Kurak gitti bu sene, gelecek sene başka ürün çeşidine dönecek gibi üretim planlamasızlığı çıkıyor.

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Şimdi de bir başka örnek vereceğim. Bazen bunun tersi oluyor; "çok ürün var, artık şu malı üretme" diyor. Ama bazı üreticiler diyelim hayatını bu ürüne bağlamış durumda. Divan kararı var, bir de uygulama var, onu anlatayım.

Avrupa Birliğine üye ülkelerde bazı ürünlerde fazla üretim var. Avrupa'da süt gölleri var, tereyağ dağları var. Şimdi, bunların eritilmesi lazım. AT çok fazla üretim olduğu için sütü gidip Afrika'ya vereceğine gidiyor tankerlerle Baltık Denizine döküyor. Onun için, benim süt üretimini durdurmam lazım diyor. Bunun üzerine, Komisyon'un çok ilginç bir kararı var ki bu daha sonra Divan'a dava olarak geldi. Komisyon çıkardığı tüzükte, süt üreticilerine; ineklerini kesmesini ve inek başına Komisyon'un üreticilere 10 bin dolar vereceğini belirtiyor. Bunun üzerine de İtalya'da hayvan çiftliği sahibi bir kadın gidiyor 100 tane ineğini kesiyor. İnek başına 10 bin dolar istiyor ve İtalyan Maliye Bakanlığı'na başvuruyor.

İtalyan Hükümeti ise bu parayı ödemeyi reddediyor. Ancak Avrupa Birliği Konseyi'nin almış olduğu kararlar, supranasyonel niteliktedir yani ulusları, üye devletleri bağlar. İtalyan Maliye Bakanlığı ise "İtalya Anayasası'na göre devlet adına yapılacak tüm ödemeler, devlet borçları için yürütmenin, Hükümetin bu yolda yasal düzenlemeler yapması lazım, karar alması lazım. Onun için Anayasa hükmü gereği ben bu parayı veremiyorum" diyor. Kadın da Lüksemburg'taki adalet Divanı'na gidiyor. Bu konuda Divan'ın çok enteresan bir kararı vardır diyor ki:

"Topluluk Konseyi'nin çıkarmış olduğu tüzükler (bu bizi de bağlıyor ve bu yolla dünyada hiç olmayan uluslar üstü bir hukuk yaratılmıştır.) üye devletlerde doğrudan doğruya uygulanmak zorundadır.

Bir ulusal mevzuat hükmü Anayasa düzeyinde dahi olsa bir Anayasa hükmü dahi olsa, Topluluk hukuk kuralları, üye ülke anayasalarının üstündedir. Bu nedenle, bir üye devletin, kendi ulusal mevzuatını bahane ederek, Konsey'in tüzüğünün gerektirdiği ödemeyi yapmaması hukuka uygun değildir.

Dolayısıyla, çiftlik sahibi kestiği inekler karşısında beherine 10 bin ECU hesabıyla 1 milyon ECU almıştır ve kendi hükümetini, kendi devletini mahkûm ettirmiştir.

Topluluğun sözkonusu ortak politikası ve Fon tarım sektöründe çalışanların güvencesidir. AT tarımsal fazlasını zaman zaman Afrika ve Latin Amerika'ya dünya fiyatlarından satıyor ve fark bu Fondan karşılanıyor.

GAP bu bakımdan AT'i telaşlandıran bir projedir. Çünkü, GAP'ta yapılacak üretim, Avrupa tarım üretiminin neredeyse yüzde 70-80'ini oluşturacak tek başına. Buradaki sektörde çalışan insanların finansmanı için yılda Avrupa Topluluğu Tarım Fonununun 25 milyarı yetmiyor. Tam üye olduğumuz zaman, otomatikman ortak tarım politikasının da içine gireceğiz ve dolayısıyla başka üye devletlerin tarım sektörünün finansmanı için o fonda bir tek ECU kalmayacak, bizim GAP oradaki fonu çekecek, yılda 25 milyar ECU. Bu, bir ülke için çok önemlidir.

Feder fonları diye bir fon var. Az Gelişmiş yöreler fonu. Bu fonda da yılda 20 milyar ECU birikiyor. Bunları da üye ülkelerde az gelişmiş olanlarına ekonomik kalkınmaları için proje kredisi olarak veriyorlar.

Değerli dostlar Yunanistan, her yıl bu iki fondan, artı Avrupa Yatırım Bankası kaynaklarından 5 milyar ECU alıyor; yani, 6 milyar dolar...

Türkiye, tam üye olup da bu fonlardan yararlanması halinde aşağı yukarı hesapları yapıldı, her iki fondan, artı Avrupa Yatırım Bankası kaynaklarından 30 milyar ECU civarında para alması lazım; çünkü, Türkiye, tam üye olunca, en az gelişmiş tam üye oluyor. Bunu da vermek istemiyorlar.

Yunanistan bırakın bütün o siyasi olayları, kıta sahanlığı Kıbrıs'ı azınlıklar, FIR hattı vesaireyi; salt bu nokta nedeniyle bile Türkiye'nin tam üyeliğine karşı çıkar. Yunanistan'ın fonlara 5-6 milyar ECU'dan; 1 milyar ECU'ya inmesi demektir yani, bir yılda bir ülke için 6-7 milyar dolar para... Bunu İtalya'da alıyor. Portekiz de alıyor. Almanya ise almıyor, veriyor; yani, zenginler veriyor, fakirler alıyor. İrlanda da alıyor, ona daha çok Fransa veriyor.

Katılan ülkelere dikkat ediniz dört ülke ekonomik açıdan son derece güçlüler. Artık Avrupa şunu diyor; benim içime girecek olan ülkeler verici ülke olsun, alıcı olmasın. Avusturya, İsveç, Norveç ve Finlandiya da ekonomik açıdan belli kalkınmışlık düzeyine gelmiş ülkelerdir. Bunlar kaynakları emecek ülkeler değil, bu fonları besleyecek ülkelerdir. Girdikten sonra da bu paraları yine Akdenizlilere Güneylilere verecek.

Nitekim, İspaya ve Portekiz 1986'da girdi, Yunanistan 1981'de girdi. 1985'te yapılan Dublin zirvesinde Yunanistan "İspanya ile Portekiz'in Avrupa Birliğine girmesini istemiyorum" dedi. O zaman Avrupa Topluluğu idi. Bu iki ülkenin girmesini kabul etmek için her yıl ekstradan 5 milyar ECU istiyor. Her yıl alıyor da, sırf veto etmemek için 5 milyar ECU... Yunanistan'ı ikna edemediler. 5 milyar ECU rüşvet aldı. Dublin zirvesinde, İspanya ve Portekiz'in girmesine rıza göstermesi koşuluyla Yunanistan'a 5 milyar ECU verdiler. Çünkü veto yetkisi var. Bizim hiçbir şansımız yok işte, onu söylüyorum.

Onun için, bu iş çok yararlıdır; ama, uzun ince yol derken de aslında bunu kastetmek lazım. Yararı çok, siyasi açıdan da, sosyal açıdan da ekonomik açıdan da, mali açıdan da; ama, sistemin içine fakir bir ülke sokmak istemiyorlar. Bu nedenle Gümrük Birliği bir araçtır zaten; amaç tam üyelik zaten. Araç tamam, ama amaç çok zor.

SORU - Yatırım, bu amaçla Avrupa'ya satarız gibi yatırım yapmak; yoksa, ürüne mi bağlı bu; yani, domates satabiliriz de yumurtayı satamaz mıyız?

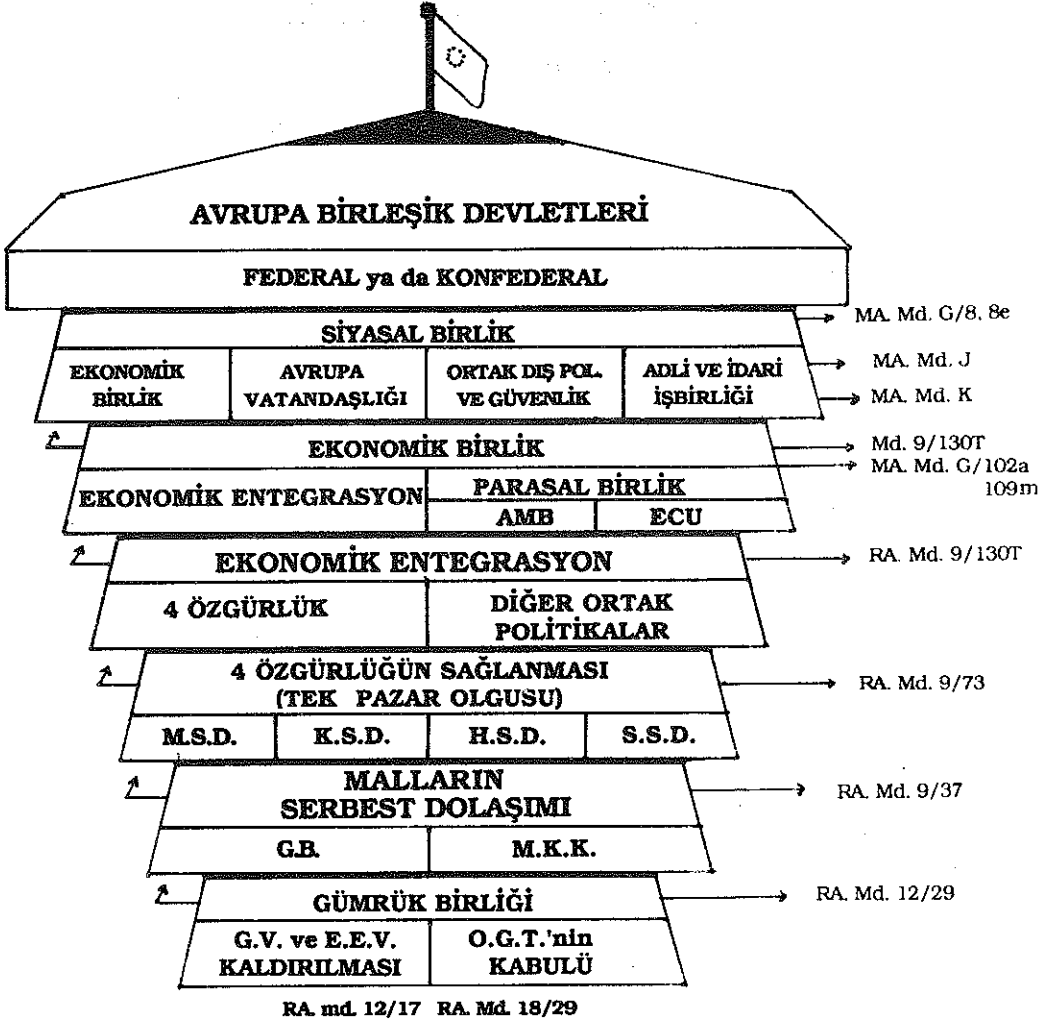
PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Ortak tarım politikasına bağlı, ortak tarım politikasının kendi içinde ortak piyasa organizasyonu var.

ECZ. ADNAN ÜLKÜ - Ziraat ürünlerindeki yapılan devlet yardımlarında Gümrük Birliğine girildiği zaman o zaman almıyor...

PROF. DR. HALUK GÜNUĞUR - Tarım Sektörü Gümrük Birliğinin dışında kalıyor.

Dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

TABLO 1

TABLO II

ÜYE DEVLETLER ARASINDA GÜMRÜK VERGİLERİNİN ve EŞ ET. VER. KALDIRILMASI (R. A. Md. 14)

Yıllar	% İndirim	X Malına Uyg. vergi	
1.1.1958	- 0 -	30	
1.1.1959	10	27	Top
1.7.1960	10	24	% 30
1.1.1962	10	21	
1.7.1963	10	18	Top
1.1.1965	10	15	% 30
1.1.1966	10	12	
1.7.1967	30	3	Top
1.7.1968	10	- 0 -	% 40

Gümrük Birliğinin Oluşum Tarihi
(Öngörülenden 1.5 yıl önce)
- Hızlandırma Kararı-

1.1.1970

Geçiş döneminin sonu

TABLO III

ÜYE DEVLETLER ARASINDA MİKTAR KISITLAMALARININ (KOTALARIN) KALDIRILMASI (R. A. Md. 33)

1. Aşama

Ulusal Kotalar Global Kotalar
Haline dönüştürüldü

Örnek	:	Belçika	-	FR	15.000
		TV. Kotası	-	AL	20.000
			+	İT	5.000
					<hr/>
		Toplam	:		40.000

2. Aşama

Global Kotaların giderek kaldırılması

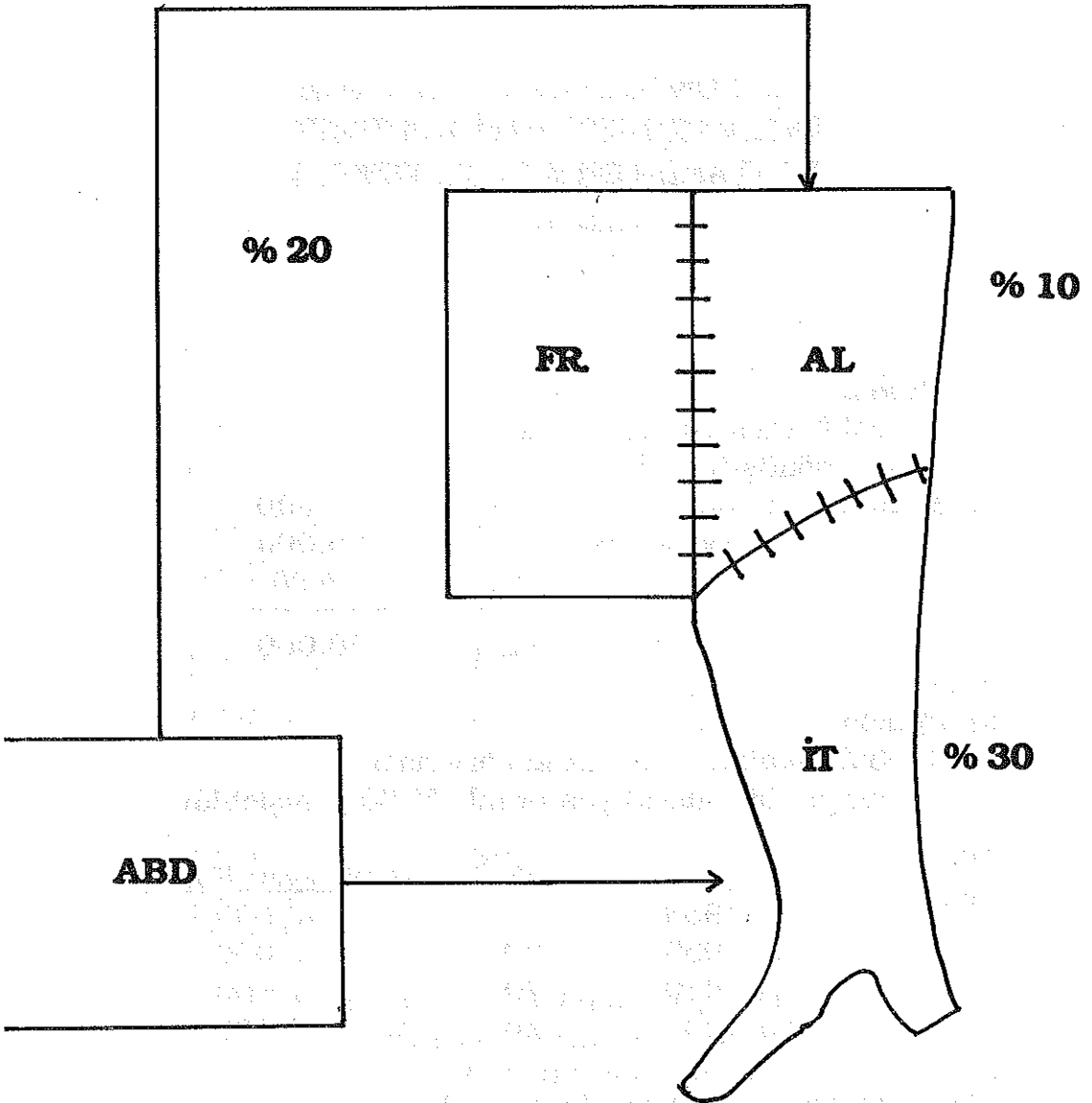
- Her yıl, bir önceki yıla oranla % 20 genişletildi.

<u>Yılar</u>	<u>%</u>	<u>Genişleyen Kotalar</u>
1.1.1958	- 0 -	40.000
1.1.1959	20	43.000
1.1.1960	20	57.600
1.1.1961	20	69.120

Tüm kotalar 31.12.1961'de kaldırıldı

TABLO IV

OGT

$$\frac{30 + 20 + 10}{3} = 20 \quad \text{--- OGT}$$

ALM

OGT

it

10 11.... 12.... 20 28 29 30